

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra muzikologie

Činnost Pěvecko-hudebního spolku Žerotín v letech 1939-1945

Activity of Žerotín Music Society in 1939-1945

Bakalářská práce

Autorka práce: Iveta Hlubinková

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Vičar, CSc.

Olomouc 2016

Poděkování

Upřímně děkuji prof. PhDr. Janu Vičarovi, CSc. za odborné vedení při vypracovávání bakalářské práce a velice si cením jeho připomínek a rad.

Také děkuji za spolupráci pracovníkům Státního okresního archivu v Olomouci.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a dalších informačních zdrojů.

V Olomouci dne

Podpis

OBSAH

1 Úvod.....	4
2 Stav bádání	5
3 Z historie Pěvecko-hudebního spolku Žerotín	6
3.1 Založení spolku	6
3.2 Období let 1880-1918	7
3.3 Období let 1918-1938	10
4 Činnost Pěvecko-hudebního spolku Žerotín v období 1939-1945.....	12
4.1 Politická a společenská situace v Olomouci od března 1939 do května 1945	12
4.2 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1939/1940.....	17
4.3 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1940/1941	23
4.4 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1941/1942.....	27
4.5 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1942/1943.....	29
4.6 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1943/1944.....	30
4.6.1 Hudební pondělky	32
4.7 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1944/1945.....	34
5 Hudební škola Žerotína.....	37
5. 1 Akce Hudební školy Žerotína v letech 1939-1945.....	41
6 Závěr	43
Prameny a literatura	44
Shrnutí.....	46
Seznam tabulek	48
Seznam příloh.....	49

1 ÚVOD

Vznik spolkového hnutí v českých zemích je úzce spojen s obdobím politického uvolnění v Habsburské monarchii na začátku šedesátých let 19. stol. Pád absolutismu a tendence k naplnění národnostních požadavků vyvolaly u českého obyvatelstva snahu předvést své státoprávní a kulturně-politické postoje způsobem, který země české dosud nepamatovaly.

Začaly vznikat spolky – jev v českém společenském životě zcela nový. Spolky působily jako forma dobrovolného spolčování osob, které se scházely a shromažďovaly kvůli společnému zájmu literárnímu, hudebnímu, sportovnímu nebo třeba divadelnímu. Ve spolcích se díky možnosti častých osobních kontaktů vytvářela nová městská elita, do níž náleželi úředníci stejně jako bankéři, obchodníci, továrníci a vzdělávací složky obyvatelstva. Právě tito lidé, účastníci se spolkového dění a jejich činnost měli velký význam pro rozvoj měst a jejich každodenního života. Lze říci, že existence spolků zásadním způsobem přispěla nakonec až ke vzniku samostatného Československa.

K zakládání a rozšiřování spolků napomohl ústavní zákon č.134/1867 ze dne 15. 11. 1867 o spolkovém právu, jehož přijetí ovlivnilo vývoj v českých zemích na úrovni politické, kulturní i vzdělávací.

Významnou roli měly spolky hudební, jejichž stanovy pamatovaly na vlastní pěstování zpěvu či hudby a které měly své důležité místo v mezispolkové komunikaci. Byly zvány jinými spolky ke spolupráci na zajištění hudební složky jejich akcí. Jednalo se o zábavy k nejrůznějším příležitostem nebo šlo přímo o koncerty s cílem věnovat výtěžek na dobročinný účel. Často to byly také výlety, téměř vždy spojené se zábavným programem, nebo společenské večery. V roce 1868 z podnětu pražského Hlaholu vznikla Jednota zpěváckých spolků českoslovanských, ta však měla na Moravě do konce století jen málo členů. Existovaly organizační mezistupně, tzv. župy. Jednoty začaly vznikat až po roce 1910.

Také v Olomouci proběhlo několik pokusů o založení hudebního spolku. Úspěšným v tomto směru byl rok 1880, od kterého lze sledovat vývoj Pěvecko-hudebního spolku Žerotín.

2 STAV BĀDÁNĪ

Pramenů a literatury k danému tématu není mnoho. Za více než století nebyla dosud zpracována souborná monografie zachycující život a činnost Pěvecko-hudebního spolku Žerotín, určitým literárním počinem se staly dvě velmi útlé publikace, ze kterých lze čerpat. V roce 1941 zhodnotil padesátileté působení Žerotína v publikaci s názvem *Do druhé padesátky* Bohuš Vybíral (49 s.), v roce 1970 vydala Moravská filharmonie Olomouc Jubilejní sborník *90 let smíšeného pěveckého sboru Žerotín v Olomouci* autora Miroslava Klimeše (37 s.).

Pro zpracování historických faktů byla použita obecná literatura a encyklopedie, konkrétní údaje pro dané téma byly čerpány jednak z výše uvedených publikací, především však z materiálů a dochovaných písemností spolku Žerotín, uložených ve Státním okresním archivu v Olomouci. Jednalo se o *Kroniku pěvecko-hudebního spolku Žerotína v Olomouci od r. 1880-1886* a *Protokoly pěvecko-hudebního spolku "Žerotína" v Olomouci 1880-1906, 1907-1924*. Bohatým zdrojem se stala *Pamětní kniha hudební školy Žerotína* „Zlatá kniha“ a Příloha k zápisu z výborové schůze dne 13. 6. 1939. Významný kulturní počín Žerotína v roce 1944 – tzv. Hudební pondělky – mohl být zdokumentován v této práci také díky podkladům z olomouckém archivu.

Prameny a literaturu doplnily informace z dobového tisku, tabulky a přílohy.

3 Z HISTORIE PĚVECKO-HUDEBNÍHO SPOLKU ŽEROTÍN

3.1 Založení spolku

„Až po rok 1880tý nebylo spolku pěveckého či hudebního v Olomouci, jednotlivé pokusy o vytvoření spolku takového nezdařily se, buď nedostatkem podpory neb snad i nedostatkem vnitřní síly. Konečně velebný pán P. Jindřich Geisler,¹ vikář a velebný pán na dómě, který již delší dobu myšlenkou na zařízení samostatného pěveckého spolku českého v Olomouci zabýval se, sdělil úmysl ten s několika pány hudby znalými i milovnými, a seznav, že jednomyslné ozývá se přání, aby spolek takový vzhledem k důležitosti a významu jeho pro život náš v Olomouci co nejdříve zařídil se, svolal písemně na neděli 7. listopadu 1880 důvěrnou schůzi přátel zpěvu a hudby do budovy matice školské, v níž by se počátek stal k uskutečnění úmyslu jeho.² Schůze ta odbývala se v neděli 7. listopadu v 1 hod. s poledne ve IV. třídě matice školské....“³ Předmětem schůze bylo „Usnešení, aby se zpěvácký spolek zařídil“ a také návrh vikáře Geislera, „aby se zvolil výbor, jenž by stanovy vypracoval a ku schválení c. k. místodržitelství podal“, což bylo přijato spolu s návrhem profesora Vincence Praska,⁴ aby spolek měl jméno Žerotín.⁵

¹ Jindřich Geisler (15. 7. 1849 Laškov - 18. 3. 1927 Olomouc) byl moravský kněz, hudební kritik, muzikant, organizátor hudebního života a učitel zpěvu. Inicioval založení hudebního spolku Žerotín a byl jeho dlouholetým předsedou (1880-1905). Navázal osobní přátelství s A. Dvořákem, jehož dílo netinavě propagoval. V letech 1917-1918 byl rektorem kostela sv. Anny v Olomouci, 1918-1927 scholastikem Metropolitní kapituly u svatého Václava v Olomouci.

² Pamětní kniha hudební školy Žerotína „Zlatá kniha“. Státní okresní archiv v Olomouci. sv. M6-113.

³ V několika místech v Čechách a na Moravě existovaly tzv. Matice školské, které podporovaly české školství ve svých městech. Roku 1872 byla založena v Olomouci Matice školská, jež pak 9. 11. 1873 otevřela *soukromou českou školu* obecnou v budově Občanské besedy na nynějším Horním náměstí.

⁴ Vincenc Prasek (9. 4. 1843 Milostovice - 31. 12. 1912 Napajedla) byl slezský pedagog, jazykovědec, spisovatel, novinář a významný národní buditel. Učitelskou kariéru zahájil roku 1868 v Olomouci na místním Slovanském gymnáziu. Byl zvolen do prvního výboru tamní Matice školské a v letech 1876 - 1877 stál u vzniku Matice opavské, jejímž předsedou se později stal.

⁵ Název Žerotín byl zvolen dle jména bratrského rodu Žerotínů. Páni ze Žerotína se řadí mezi nejvýznamnější moravské šlechtické rody. Přídomek "ze Zierotina" začali členové rodu používat na konci 12. století, kdy získali stejnojmennou vesnici Žerotín na Olomoucku. Roku 1478 byli povýšeni do panského stavu. V roce 1496 získal Jan starší ze Žerotína Velké Losiny společně se šumperským panstvím. Vrcholu dosáhli Žerotínové na přelomu 16. a 17. století za Karla staršího ze Žerotína a Ladislava Velena, vůdčích osobností moravských protestantů. Po bitvě na Bílé hoře došlo k rozsáhlé konfiskaci žerotínských statků. Ve 2. polovině 17. stol. jim však císař odpustil a část majetku vrátil. Po roce 1948 byl majetek Žerotínů zkonfiskován. Potomci Žerotínů pod jménem Mornstein-Zierotin dnes žijí na zámku v Bludově.

3.2 Období let 1880-1918

Od vzniku Pěvecko-hudebního spolku Žerotína byla jeho hlavní náplní vlastní umělecká činnost, především v oblasti pěvecké sborové interpretace, přesto však spolek přijal postupně za vlastní i důležitou funkci pořadatelskou, čímž významně přispíval k rozvoji českého kulturního života v Olomouci. Výkonnou složkou Žerotína byl zpočátku třicetičlenný mužský sbor, polovina tohoto počtu byli členové přispívající. Pěvecké zkoušky se konaly v budově Matice školské a již 6. 2. 1881 bylo uspořádáno první veřejné vystoupení za doprovodu vojenské hudby se skladbami B. Smetany, A. Dvořáka a P. Křížkovského.⁶ Prvním sbormistrem Žerotína se stal Karel Strnad.⁷ Pro toto první vystoupení bylo vytištěno 200 programů a 500 pozvánek. Hudbu zajišťovala kapela 3. pěšího pluku pod vedením kapelníka Ignáce Pekárka. Kritiky, dokonce i noviny *Die Neue Zeit*, nešetřily chválou, osobně přítomný P. Pavel Křížkovský se vyjádřil o krásné budoucnosti nového spolku. První úspěch potvrdil velký koncert, uspořádaný 27. 3. 1881 v sále Reduty, na nějž byl pozván mj. také cestovatel Emil Holub. Hudební složku obstarala kapela 20. pěšího pluku, vedená kapelníkem Johannem Nepomukem Králem, sborová čísla řídil prof. Viktor Navrátil.⁸ Na podzim 1881 byl sbor rozšířen o ženskou složku a počet výkonných členů se zvedl na šedesát. Koncerty Žerotína byly doplňovány sólovými pěveckými výstupy a pořádaly se i samostatné koncerty pozvaných hostů.

Důležitou roli v životě Žerotína měl jeho předseda Jindřich Geisler, schopný organizátor a člověk vážený také díky svým lidským kvalitám. Geisler vedl spolek v duchu národního života a vytvořil tak relativní protiváhu nejen německým úřadům, ale i církevním kruhům. Dokázal zajistit Žerotínu řadu významných příznivců, kterým cílevědomá činnost mladého spolku upřímně imponovala. Patřili mezi ně

⁶ Pavel Křížkovský (9. 1. 1820 Holasovice ve Slezsku - 8. 5. 1885 Brno), český skladatel, sbormistr, regenschori a hudební organizátor, bývá domácí hudební historiografií tradičně považován za nejvýznamnějšího představitele české sborové tvorby před B. Smetanou. Je autorem 48 církevních skladeb (5 mší, 3 *Te Deum*, 2 rekviem a 1 pašije). Roku 1872 byl jmenován ředitelem kůru moravského metropolitního chrámu v Olomouci. V roce 1883 byl zvolen čestným předsedou spolku Žerotín.

⁷ Karel Strnad byl sbormistrem (ředitelem hudby) Žerotína v letech 1882-1884.

⁸ In: Vičarová, E.: Rakouská vojenská hudba 19. století a Olomouc. UP Olomouc 2002.

Antonín Dvořák,⁹ Zdeněk Fibich¹⁰ nebo Karel Bendl.¹¹

Zvláště úzké styky udržoval Žerotín s A. Dvořákem. Jejich základ byl položen na jaře 1884, kdy bylo v Olomouci provedeno Dvořákovo oratorium *Stabat Mater*, a to za autorova řízení. Pěveckou složku doprovázela vojenská hudba a počet 200 účinkujících byl na tehdejší dobu nevídaný. Pevné postavení Žerotína ve společenském a kulturním kontextu Moravy bylo stvrzeno v roce 1885, kdy Karel Bendl dirigoval v Olomouci Dvořákovu kantátu *Svatební košile*.

Významným mezníkem ve vývoji a životě spolku Žerotín bylo dvojí provedení oratoria A. Dvořáka *Svatá Ludmila*, které autor dedikoval Žerotínu. Tímto uvedením 21. a 22. dubna 1888 byl slavnostně otevřen Národní dům,¹² na jehož stavbě se Žerotín podílel výtěžkem ze své koncertní činnosti.

V roce 1888 také schválila zemská školní rada žádost spolku o zřízení hudební školy Žerotína – tématu hudební školy Žerotína je věnována samostatná kapitola této bakalářské práce.

Do roku 1900 se v činnosti Žerotína výrazně prosazovala slovanská myšlenka: na pozvání Žerotína přijel do Olomouce roku 1890 ruský pěvecký sbor Dimitra Slavjanského a o rok později vystoupil Žerotín na společném česko-polském

⁹ Antonín Dvořák (8. 9. 1841 Nelahozeves - 1. 5. 1904 Praha). V letech 1888-1898 Dvořák často umělecky působil v Olomouci, spolupracoval s hudebně pěveckým spolkem Žerotín, jehož se stal i čestným členem. O jeho vřelém vztahu k olomouckým hudebním nadšencům svědčí nejen Mistrovo uznání uměleckých kvalit Žerotína vyjádřené dedikací kantáty *Sv. Ludmila* přímo Žerotínu, ale také premiérou dvou nejvýznamnějších vokálně instrumentálních děl - *Te Deum* a *Requiem*, která zazněla poprvé na evropské kontinentální pevnině právě v Olomouci. Na jeho počest se v Olomouci každoročně koná mezinárodní hudební festival „Dvořákova Olomouc“.

¹⁰ Zdeněk Fibich (21. 12. 1850 Všebořice u Čáslavi - 15. 10. 1900 Praha) byl český hudební skladatel, vedle B. Smetany a A. Dvořáka nejvýznamnější představitel české hudby 2. poloviny 19. století a typický reprezentant hudebního romantismu.

¹¹ Karel Bendl (pseudonym Podskalský, 16. 4. 1838, Praha - 20. 9. 1897, Praha) byl český skladatel a sbormistr. Vyučil se rukavičkářem, ale řemeslu se nikdy nevěnoval. V roce 1858 vystudoval pražskou varhanickou školu a stal se učitelem hudby. Působil jako druhý kapelník německé opery v Bruselu, sbormistr německé opery v Amsterdamu, pracoval v Paříži. Po návratu do Čech se stal sbormistrem pražského Hlaholu. Od roku 1890 byl řádným členem České akademie věd a umění. Bendl se výrazně zasloužil o rozvoj sborového zpěvu v Čechách.

¹² Národní dům postavila v roce 1887 První česká stavební společnost v Olomouci při Ústřední rolnické záložně. Stavba vzbudila velký ohlas a již dva roky předtím projekt podpořilo mnoho významných osobností českého kulturního života v čele s A. Dvořákem, který dokonce uspořádal koncert, jehož výtěžek potom daroval stavitelům Národního domu. Novorenesanční Národní dům vyrostl v letech 1886-7 na místě pěti starších domů a okamžitě začal sloužit jako vytoužené české kulturní středisko. Pořádaly se zde plesy, divadelní a koncertní představení. Od devadesátých let 20. století slouží ke komerčním účelům.

koncertě v Národním domě s polským spolkem Lutnia. Kromě slovanské myšlenky se snažil Žerotín rozšířit repertoár o známá díla světové hudby, a proto v roce 1891 provedl *Svatou Alžbětu* F. Liszta,¹³ o čtyři roky později pak Haydnovo *Stvoření*.¹⁴

Přes tyto snahy a zájmy Žerotín stále udržoval a prohluboval dvořákovskou tradici, která charakterizovala činnost spolku a působila velmi pozitivně na prestiž Žerotína v kontextu celonárodního dění. A. Dvořák byl v Olomouci pravidelným hostem, v roce 1891 zde dirigoval své *Requiem*, 1896 opět oratorium *Svatá Ludmila* a v roce 1898 *Te Deum*.

Začátek 20. století přestal být nakloněn původním ušlechtilým představám zakladatelů Žerotína. Sílicí tlak rakouské i náboženské reakce způsobil odchod Jindřicha Geislera z funkce předsedy spolku a ve vývoji Žerotína nastává nová éra. Předsedou spolku byl zvolen bratr J. Geislera, JUDr. Antonín Geisler,¹⁵ důležitější roli ve vedení však sehrál sbormistr Hubert Doležil.¹⁶ Ten se v roce 1906 obrátil k české veřejnosti s výzvou, aby spolek nadále podporovala finančně i mravně, nicméně nepříznivý vývoj, projevující se silným poklesem návštěvnosti a inklinováním publika k „dovezenému operetnímu žánru“, se nepodařilo zastavit.

Činnost spolku Žerotín nelze však v tomto období hodnotit negativně. Nejenže na repertoáru jsou Smetanovy opery *Prodaná nevěsta*, *Hubička*, *Dvě vdovy*, *Tajemství* i *Dalibor*, ale podařilo se také založit samostatný ochotnický orchestr Žerotína. Tato skutečnost vedla k pořádání koncertů bez účasti vojenské hudby, jak tomu bylo dosud. Na koncertě 9. května 1909 byly za doprovodu tohoto orchestru provedeny části Smetanovy *Mé vlasti*, Dvořákovy symfonické básně *Zlatý kolovrat* a *Vodník*, Fibichova *Jarní romance*, *Čtvero ročních období* J. Haydna a Mozartovo *Requiem*.

¹³ Ferenc Liszt (21.- 22. 10. 1811 Raiding, dříve maďarský Doborján - 31. 7. 1886 Bayreuth) byl vrcholný představitel novoromantismu, největší klavírní virtuos 19. století, skladatel, organizátor a dirigent.

¹⁴ Joseph Haydn (31. 3. 1732 Rohrau - 31. 5. 1809 Vídeň) byl rakouský hudební skladatel, přední představitel klasicismu, označován za „otce symfonie“ či „otce smyčcového kvarteta“. Oratorium *Stvoření* z r. 1798 patřilo v 19. století v Praze i celých českých zemích k nejvíce uváděným oratoriím, jeho text byl do češtiny přeložen již v roce 1800.

¹⁵ JUDr. Antonín Geisler byl známým a aktivním olomouckým advokátem a starostou olomouckého Sokola, výrazně se zapojil do dějin Hané a národního hnutí ve 2. polovině 19. století na Moravě.

¹⁶ Hubert Doležil (24. 10. 1876 Kunčice pod Ondřejníkem - 10. 6. 1945 Praha) byl sbormistr, skladatel, studoval na gymnáziu v Olomouci, klavír u A. Petzolda, fundatista dómského chlapeckého sboru u J. Nešvery, profesor na gymnáziu v Hradci Králové (1900–1902), pedagog v Olomouci (1902–1908). Po odchodu do Brna pracoval jako referent a propagátor díla V. Nováka, dále působil v Plzni (1914–1919) a v Praze (1919–1937), byl členem a druhým sbormistrem spolku Žerotín.

V roce 1912 uspořádal Žerotín slavnostní koncert k sedmdesátinám skladatele Josefa Nešvery.¹⁷ Na začátku války byla činnost Žerotína ochromena, v roce 1914 se konal pouze jeden koncert. Během války byly koncerty doplněny řadou větších i menších vystoupení se sbory „a cappella“ a koncerty hostů – sólistů, např. Otakara Mařáka nebo Jaroslava Kociana. K nejvýznamnějším okamžikům v historii Žerotína se řadí 16. listopad 1918, kdy hostovala v *Prodané nevěstě* a v *Daliborovi* Ema Destinová. Další vývoj spolku Žerotín ovlivnily konec války a vyhlášení samostatné Československé republiky.

3.3 Období let 1918-1938

Konec první světové války přinesl do hudebního života Olomouce nové společenské změny a s nimi i další entuziazmus členů spolku. Předsedou spolku Žerotín byl zvolen JUDr. Ferdinand Tomek,¹⁸ dirigentem se stal Jaroš Fialka.¹⁹ Za jeho působení uváděl Žerotín výhradně český repertoár. V roce 1921 byl počet výkonných členů Žerotína 110 zpěváků a orchestr tvořilo 60 hráčů. Ten se v roce 1925 natolik stabilizoval, že přijal oficiální název Filharmonie Žerotína.²⁰ Do historie činnosti spolku se zapsal rok 1928 – Žerotín tehdy začal působit ve vlastní budově bývalého německého učitelského ústavu.²¹

V meziválečných letech, neboli v období Tomkovy éry, byl významnou postavou

¹⁷ Josef Nešvera (24. 10. 1842 Praskolesy - 12. 4. 1914 Olomouc). Po odchodu Pavla Křížkovského nastoupil jako ředitel kůru metropolitního chrámu sv. Václava v Olomouci, který proslavil jako nejlepší na Moravě, působil jako skladatel a pedagog. Pěveckému spolku Žerotín věnoval některé kantáty a sbory. Nejznámější je sbor *Moravě*, který Žerotín uvedl poprvé 23. ledna 1887.

¹⁸ JUDr. Ferdinand Tomek (18. 4. 1874 Vídeň - 11. 12. 1935 Olomouc), absolvoval právnickou fakultu v Praze a celý život pracoval jako advokát. Působil v Olomouci, kde se aktivně zapojil do organizace místního amatérského zpěvu. V letech 1920-1935 byl předsedou pěveckého spolku Žerotín a od roku 1932 do konce života zastával funkci starosty pěvecké župy Tovačovského. Byl významným editorem slováckých písní.

¹⁹ Dr. Jaroš Fialka byl všestranným hudebníkem, nebyl však dirigentem z povolání.

²⁰ Již od roku 1909 působil při spolku Žerotín samostatný ochotnický orchestr, který přijal název Filharmonie Žerotína a který uváděl v první řadě český symfonický repertoár.

²¹ Budova bývalého německého učitelského ústavu se nachází na ulici Slovenská 5 v Olomouci a je ve správě městské organizace Správa nemovitostí Olomouc. Po roce 1945 sloužila budova jako sídlo Moravské filharmonie v letech 1970-1990 zde sídlil Park kultury a oddechu v Olomouci. Dnes je budova sídlem ZUŠ CAMPANELLA Olomouc a poskytuje zázemí několika dalším soukromým subjektům.

Žerotína Ivo Milič-Pecháček,²² od roku 1927 působící v roli zástupce sbormistra. V roce 1930, po odchodu Jaroslava Talpy, se stal prvním dirigentem.

Hospodářská krize třicátých let dolehla nepříznivě i na Žerotín, nicméně spolek i ve ztížených podmínkách plnil dobře svoji úlohu v hudebním životě Olomouce.

V roce 1935 zemřel JUDr. Ferdinand Tomek, po něm již v čele spolku Žerotín nestála v jeho historii tak významná osobnost.

V roce 1936 dosáhl celkový počet veřejných koncertů od založení Žerotína čísla 200 a při příležitosti tohoto jubilea Žerotín nastudoval Vomáčkovu kantátu *Strážce majáku*.²³ Ve druhé polovině 30. let pak uváděl Žerotín převážně díla menšího rozsahu českých autorů.

²² Cyril Pecháček, pseudonym Ivo Milič (17. 3. 1899 Dolní Čermná - 11. 5. 1949 Praha), byl český dirigent a skladatel. Pocházel z rodiny obchodníka, studoval na Pražské konzervatoři hru na housle a dirigování. Byl žákem J. B. Foerstra. V roce 1921 odešel do Chorvatska a tam přijal pseudonym *Ivo Milič*. V roce 1923 se vrátil do vlasti a stal se šéfem opery v Pardubicích, v roce 1924 přešel do Olomouce. Zde byl dirigentem v Městském divadle a učil na místní hudební škole. Od roku 1927 byl také sbormistrem Pěveckého hudebního sdružení Žerotín. Pro doprovod sborových koncertů založil samostatný symfonický orchestr Filharmonie Žerotína. V roce 1940 musel Olomouc opustit, stal se ředitelem městské hudební školy a dirigentem pěveckých sborů Dvořák a Záboj ve Dvoře Králové. V roce 1945 byl jmenován jedním z uměleckých vedoucích Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého a v roce 1946 se stal prvním sbormistrem pěveckého spolku Hlahol.

²³ Boleslav Vomáčka (28. 6. 1887 Mladá Boleslav - 7. 7. 1978 Praha) byl český hudební kritik a hudební skladatel. Po studiu na gymnáziu v Mladé Boleslavi byl přijat na varhanní oddělení Pražské konzervatoře a posléze na Mistrovskou školu do třídy Vítězslava Nováka (absolutorium v roce 1910). Kromě skladatelské činnosti byl vysokým úředníkem na ministerstvu školství a pracoval jako redaktor několika českých i zahraničních novin. Bojoval za prosazení děl Leoše Janáčka, Josefa Suka či Otakara Ostrčila na českých i světových pódiiích. Od roku 1924 byl členem Československé akademie věd a umění i dalších významných českých institucí. *Strážce majáku - balada o námořníku* je dramatická kantáta pro sóla, smíšený sbor a velký orchestr na slova J. Wolkra.

4 ČINNOST PĚVECKO-HUDEBNÍHO SPOLKU ŽEROTÍN V OBDOBÍ 1939-1945

4.1 Politická a společenská situace v Olomouci od března 1939 do května 1945

Výsledky mezinárodních jednání v Mnichově v září 1938 těžce postihly český a slovenský národ. Území republiky bylo okleštěno, byl narušen hospodářský i kulturní život a došlo k přerušení dopravních i obchodních spojů. Olomouc se přes noc stala pohraničním městem, k jehož hranicím se 14. března 1939 postupně začala stahovat německá vojska, která ráno o den později vstoupila na již okleštěné české území.²⁴

V těžkých válečných letech, kdy převážná část národa pocítovala krutost okupace a hrůzy války, bylo postupně omezováno a likvidováno české umění. Byly snižovány stavy uměleckých pracovníků v kulturních institucích, některé byly nakonec téměř úplně zrušeny. Naproti tomu nacisté dosáhli svého expanzivního vrcholu - zakládali svá německá divadla a české soubory vyhošťovali z jejich budov.

I přes výše uvedené skutečnosti poskytoval územní celek Protektorátu Čechy a Morava v rámci možností fungování a rozvoj kulturního a hudebního života a Olomouc nebyla v tomto směru výjimkou.²⁵ V tomto období okupačního režimu byl nositelem a propagátorem českého národního života na Moravě také Pěvecko-hudební spolek Žerotín. Na rozdíl od Sokola, Skautu, nebo některých politických stran nebyly hudební spolky zakázány a mohly, byť po dohledem říšských úřadů, relativně úspěšně rozvíjet svoji činnost.

²⁴ Bartoš, J. a kol.: *Malé dějiny Olomouce*. Ostrava 1972. s. 132.

²⁵ *"Po tisíc let náležely k životnímu prostoru německého národa česko-moravské země."* Touto větou začíná výnos říšského kancléře Adolfa Hitlera, kterým oficiálně 16. března 1939 vyhlásil Protektorát Čechy a Morava již 14. března 1939 oznámil Hitler "nezvratnou vůli" obsadit za několik hodin zbytek českých zemí a připojit je k Velkoněmecké říši. Nepřipouští žádnou diskuzi a jeho pravá ruka, říšský polní maršál Hermann Göring (1893-1946), hrozí, že pokud československá vláda na "nabídku" nepřistoupí, Praha bude nemilosrdně vybombardována. Prezident Emil Hácha diktát přijímá stejně jako československá vláda a obyvatelům Československa zlomeným hlasem sděluje: „.....po zjištění situace rozhodl jsem se prohlásiti, že odevzdávám osud českého národa a státu s plnou důvěrou do rukou vůdce německého národa."

Spolek Žerotín i ve ztížených válečných podmínkách pokračoval jak ve svých vzdělávacích aktivitách, tak i v koncertní činnosti. Koncerty byly pořádány leckdy v nevyhovujících prostorách Národního domu, neboť se zde odehrávala i některá divadelní představení. Rozkvět spolkové činnosti nastal díky pořádání tzv. **Hudebních pondělků** – koncertů spojených s průvodním slovem o autorech a hraných skladbách pod vedením Talichova žáka Dalibora Doubka.²⁶ Hudební pondělky Žerotína se vyznačovaly snahou seznámit posluchače s málo provozovanými skladbami nebo méně známými obory hudební tvorby. Této aktivitě bude věnována samostatná kapitola bakalářské práce.

Významnou součástí společenského, národního a hudebního života v Olomouci se stalo mužské pěvecké sdružení **Šestnáctka** s dirigentem Jaroslavem Talpou.²⁷ Svým přihlášením se ke skladatelskému odkazu Josefa Nešvery a prováděním skladeb v úpravách českých skladatelů a sborů na lidové texty Janáčkovy, Křičkovy, Křížkovského, Dvořáka a dalších přispívala Šestnáctka (a Talpa k ní také přidružoval ženské komorní sdružení pro provádění smíšených sborů) k uvědomování si národní svébytnosti i hanáckého svérázu olomouckých Čechů.

K obohacení zdejšího hudebního života v okupační době přispěla i vystoupení hostujících Pěveckého sdružení moravských učitelů se sbormistrem Janem Šoupalem, Pěveckého sdružení pražských učitelek (sbormistr Metod Vymětal) i Pěveckého sdružení pražských učitelů (sbormistr Metod Doležil).

²⁶ Dalibor Doubek (25. 9. 1898 Tábor - 12. 7. 1955 Písek), studoval pražskou konzervatoř ve varhanní třídě J. Kličky. V roce 1933-1936 studoval dirigování na mistrovské škole u Václava Talicha. O jeho úspěšné činnosti s amatérskými soubory se dozvěděl výbor Pěvecko-hudebního spolku Žerotín Olomouc, který ho od 1. září 1943 zaměstnal jako učitele na hudební škole a zároveň ho pověřil řízením smíšeného hudebního sboru a Filharmonie Žerotína. Byl jedním ze zakladatelů a prvním uměleckým ředitelem Moravské filharmonie v Olomouci (od května 1945 do září 1946).

²⁷ Jaroslav Talpa (22. 5. 1894 Český Bohdík - 5. 10. 1980 Olomouc), učitel, hudební skladatel, sbormistr, dirigent, kulturní pracovník a folklorista. Vystudoval učitelský ústav v Příboře. Hudebně se vzdělával soukromě u prof. F. Schäfera, prof. F. Waice a J. Kühna. Pedagogickou činnost započal v Zábřehu na Moravě, později v Olomouci. Byl členem Pěveckého sdružení moravských učitelů (PSMU). Současně s řízením mužského sboru řídil ženské Komorní sdružení a Hanácké trio, dále dívčí sbor Pramen a Smíšený sbor církve československé. Od roku 1926 řídil Smíšený sbor Žerotín, což vyvolalo spory mezi „Žerotínem“ a začínajícím mužským sborem. Ve svých sedmdesáti letech založil Pěvecký sbor Dvořák (1961), fungující dodnes.

V době okupace pokračovala činnost Spolku pro komorní hudbu vzniklého těsně před válkou.²⁸ V jeho dějinách zůstane jistě smutně památným koncert Quartetta di Roma dne 14. března 1939, ze všech akcí spolku nejméně navštívený a konaný ve chvíli, kdy olomouckými ulicemi maširovali olomoučtí Němci, a několik hodin před tím, než do města vpochoďovali Němci říšští. Od té chvíle byl spolek postihován množstvím nových administrativních opatření: Zákaz jakýchkoliv schůzí znemožňoval konání výborových porad i valných hromad, na podzim 1940 musel spolek provést šetření o národnosti členstva a jeho árijství, překládat své stanovy do němčiny, předkládat pořady k policejnímu prošetření, žádat o povolení ke konání koncertů apod.

V krátké době své působnosti přivedl Spolek do Olomouce významná česká tělesa a navázal i kontakty se zahraničím, které však byly v době okupace zcela přerušeny. Na téměř třiceti olomouckých koncertech v sále Reduty či ve dvoraně Národního domu (od března 1939 do října 1944) několikrát vystoupily soubory, jako např. Ondříčkovo a Pražské kvarteto, Pražské dechové kvinteto, České noneto, Čeští madrigalisté, Moravské klavírní trio, Peškovo a Moravské kvarteto s klasickými díly komorní literatury, vždy s výrazným podílem hudby českých skladatelů. Vedle koncertů pořádaných olomouckým Spolkem pro komorní hudbu se konaly v době okupace v tomto městě i další vystoupení vynikajících českých hostujících umělců, jako byli houslisté Váša Příhoda, Jan Kubelík, violista Ladislav Černý, violoncellisté Miloš Sádlo, Váša Černý, klavíristé Josef Páleníček, Viktorie Švihlíková nebo František Rauch.²⁹

V rámci charakteristiky společenské situace v daném období nesmíme opomenout také zábavnou, lidovou, dechovou a taneční hudbu. V době nacistické okupace se u celého českého národa spontánně projevil velký zájem o lidovou píseň a folklor vůbec, projevující se na Hané třeba různými národopisnými slavnostmi a zakládáním lidových tanečních a pěveckých kroužků.

²⁸ Spolek navazoval na činnost Volného sdružení přátel moderní hudby v Olomouci a jeho stanovy byly schváleny zemským úřadem v Brně 19. 11. 1937.

²⁹ Některé koncerty občas pořádal známý olomoucký nakladatel a hudební mecenáš R. Promberger.

Velké oblibě se těšila i vystoupení různých kapel a zpěváků populární hudby – dechovky, tzv. jazzové orchestry, soubory, scénky a písničky kabaretních umělců apod., které lidem dávaly zapomenout na neradostnou denní realitu. Patřily mezi ně akce ve velké dvoraně Národního domu organizované společenským odborem a nazvané „Radost ze života“. Ve Smetanových sadech byly od jara do podzimu za příznivého počasí třikrát týdně pořádány promenádní koncerty Orchestru okresního osvětového sboru, řízeného kapelníkem Eduardem Zelenkou. Účinkovaly zde také Hudba vládní policie, kapela Moravských železáren i hostující tělesa, např. hudební soubor firmy Sigmund z Lutína s kapelníkem Novákem, Kmočův orchestr z Kolína a další. Koncertovalo se i na Horním (Hitlerově) náměstí či před olomouckým nádražím.

Mladší generaci pak plně zasáhla módní vlna swingu. Úspěch v Olomouci sklídl začátkem roku 1942, např. pražský orchestr Karla Vlacha. Ale v té době zde vznikaly i amatérské studentské kapely; do počátků swingové éry se zapsali třeba výborní hudebníci bratři Pelíškovi, kteří spolupracovali s pražskými profesionálními orchestry, zejména s Karlem Vackem. Jiného zaměření byly dvě skupiny mladých lidí, kteří v letech 1940-41 vytvořili v Olomouci-Hejčíně a v Olomouci-Starých Hodolanech pěvecká seskupení, zpívající jednoduché písničky za doprovodu jedné či dvou kytar. Byly to písně spíše lidové, trampské a také české taneční skladby ve swingovém hávu. V Hejčíně to byl pětičlenný vokální ansámbl Brouci, který byl v roce 1943 postupně doplňován dalšími nástroji, a když zanikla pěvecká složka, vybudoval se swingový orchestr. Téměř současně byl založen v Hodolanech Cylinder-Boys, soubor, ze kterého časem vznikla kapela swingového obsazení. Všichni hudebníci byli ryzí amatéři a na nástroje se většinou naučili hrát sami nebo u bývalých vojenských hudebníků. Orchestr změnil svůj původní název na Moderna – jazzový orchestr. Hejčínští **Brouci** a hodolanská **Moderna** náleželi k významným průkopníkům moderní taneční hudby v Olomouci.³⁰

V prvních letech okupace nebyly, vzhledem k politické situaci, koncertní sezóny příliš příznivé, důležité však bylo, že se český kulturní život i nadále rozvíjel a snažil

³⁰ Steinmetz, Karel: „Hudební kultura v Olomouci v období od podzimu 1938 do května 1945.“ In: Mezinárodní webový sborník hudební výchovy 2009. č. 2. Universitas Ostraviensis. Katedra hudební výchovy. Pedagogická fakulta. Ostravská univerzita v Ostravě. ISSN 1802-6504. S. 318-329.

se o co nejkvalitnější výkony. Hudební činnost sboru a Filharmonie Žerotína pod vedením dirigentů Miliče-Pecháčka, Strniště, Kramply a Doubka měla po celou dobu velký propagační i výchovný význam. K upevnování vlasteneckých a národních idejí přispěla i činnost Talpovy Šestnáctky a programy Spolku pro komorní hudbu, které zajišťovaly vysokou interpretační úroveň. Lze říci, že Olomouc měla v době Protektorátu k dispozici v hudební oblasti to nejlepší.

Následující podkapitoly bakalářské práce jsou věnovány podrobně činnosti Pěvecko-hudebního spolku Žerotín v jednotlivých sezónách období let 1939-1945, z nichž každá je charakteristická svým dramaturgickým zaměřením. U dirigentského pultu se v letech 1939 až 1945 vystřídali čtyři sbormistři: Ivo Milič-Pecháček (do roku 1940), Inocenc Kramply (1941-1943), Dalibor Doubek (1944-1945) a Evžen Kutal (1945-1955).

4.2 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1939/1940

Činnost Pěvecko-hudebního spolku Žerotín se ani v tomto pohnutém období nezastavila, i když – z objektivních důvodů – polevila pravidelná docházka členů Žerotína do pěveckých zkoušek. Počet členů se snížil na 35, a tak nebylo možno provádět obtížnější kantátová díla, přesto se sbor scházel dvakrát týdně, pravidelně v pondělky a pátky. Dirigenti se tedy více věnovali práci s Filharmonii Žerotína.

Koncem dubna 1939 Žerotín uspořádal pravidelný jarní koncert, a přestože podle kritik v tisku nebyla umělecká úroveň koncertu zvláště vysoká, Žerotín touto akcí i počinem přispěl ke konsolidaci hudebního a kulturního života v Olomouci. Koncert byl anoncován takto: „Koncert olomouckého Žerotína koná se v pondělí 24. dubna t. r. o 20. hod. v městské redutě. Program tohoto koncertu je věnován Mistru dr. A. Dvořákovi, jehož věhlasné symf. básně *Vodník*, *Polednice*, *Píseň bohatýrská* a kantáta *Dědicové Bílé hory* uchvátí a nadchnou posluchače tak, jako posledně Smetanova *Má vlast*. Vstupenky si závčas zajistíte v předprodeji u knihkupce Prombergra, telefon 539.“³¹

Koncert byl následně kladně ohodnocen také v obsáhlém článku s názvem *Z olomouckého koncertního ruchu*: „Zvýšeného úsilí o pevnou programovou linii svých podniků uplatňuje ve svých posledních koncertech i olomoucký pěvecký a hudební spolek Žerotín. Po koncertu, věnovaném vrcholnému dílu české symfonické tvorby, po Smetanově *Mé vlasti*, obrátil se nyní Žerotín pořadem svého pondělního koncertu k dílu Antonína Dvořáka. Tak uslyšelo olomoucké obcenstvo Dvořákův rozevlátý *Hymnus*, komponovaný pro smíšený sbor a orchestr na závěrečnou část rozlehlé epické básnické skladby Vítězslava Háška, dále ilustračně geniální symfonické básně *Vodník* a *Polednice*, komponované podle básnických předloh Erbenových a konečně – na místě nepochybně nejnepříznivějším, v závěru pořadu – Dvořákovu *Píseň bohatýrskou*, jež je posledním, čistě instrumentálním Dvořákovým dílem a jehož místo a význam v celé tvorbě Dvořákově stále ještě příliš kolísá mezi neúspěchy, jež tuto skladbu téměř vyřadily z českých koncertních programů. Těmto dílům, promlouvajícím svou hudební řečí a svým bezprostředním

³¹ Moravský večerník, roč. XVIII, č. 109, 24. 4. 1939, s. 5.

hudebním krásnem, svou inspirační výší, vrcholným technickým mistrovstvím a geniální invencí tak dokumentárně o české hudebnosti a českém muzikantství, byla předeslána rozlehlá skladba dirigenta koncertu Cyrila Pecháčka, jež tu upozornila na domácího skladatele. Pecháčkova *Dramatická ouvertura pro veliký orchestr* byla položena v čelo pořadu jako skladba, inspirovaná událostmi roku 1939. Zužitkovává skladebně veliký orchestrální aparát, jež exponuje s podivuhodnou mnohostranností ve volbě techniky (od kanonu a fugata až po ryze harmonické koncepce a volbě prostředků k zvukově zvláště silnému účinu, jehož formální členění, dané sonátovou formou, vyznívá změnami, určenými nepochybně také programním záměrem a místy jistě i zřeteli k nejplnějšímu zužitkování nástrojem poněkud nepřehledně a nejasně. Koncert měl svou obvyklou technickou výši a dosáhl u velmi četného obecnstva srdečného, někdy až nadšeného úspěchu.“³²

Dne 5. července 1939 se konala v Národním domě v Olomouci akce, jejíž průběh jako by unikl pozornosti německých úřadů. Jednalo se o oslavu památky Jana Husa – Husův večer. Účinkovaly na něm spojené mužské sbory pod vedením Cyrila Pecháčka, večer byl zahájen chorálem *Ktož jsou boží bojovníci*. Záznam o průběhu tohoto večera se bohužel nedochoval, nelze tedy zhodnotit, jaký byl jeho ohlas.

Dne 13. listopadu 1939 uspořádal Žerotín pod vedením dirigenta Ivo Miliče-Pecháčka slavnostní koncert k oslavě osmdesátých narozenin čestného člena Žerotína J. B. Foerstera. Podrobně o koncertě informoval olomoucký tisk v obsáhlém článku s názvem *Z Olomouckého hudebního života*:³³ „Letos koncem prosince vzpomene česká hudba významného výročí. Dne 30. prosince se dožije osmdesáti let významný mistr české hudby Josef Bohuslav Foerster, mistr, jehož životní dílo se vyznačuje nejen obrovským tvůrčím bohatstvím a mnohostí projevu, nýbrž i zvláštním posláním v dějích české hudby. Toto výročí oslavil v pondělí koncertem olomoucký pěvecký a hudební spolek Žerotín, který provedl z obrovského díla Foersterova dvě skladby orchestrální a dvě kantátové. Program jimi zachytil z největší části vídeňské údobí Foersterovy tvorby (*Legenda o štěstí* z r. 1909, Suitu pro velký orchestr *Ze Shakespeara* z r. 1908/9 a kantátu *Čtyři bohatýři* pro velký orchestr a smíšený sbor z

³² Moravský večerník, roč. XVIII, č. 115, 27. 4. 1939, s. 5

³³ Moravský večerník, roč. XVIII, č. 315, 16. 11. 1939, s. 3.

r. 1913) a uplatnil z posledních mistrových děl Foersterovo zhudebnění Máchova *Máje*, jehož kantátový aparát je zvětšen o deklamaci části textu. Myšlenkově zobrazil tento pořad duchovní svět mistrův velmi výrazně: *Legendou o štěstí*, psanou k svatbě skladatelova bratra Viktora, vystupujícího svou smrtí později znovu jako inspirační podnět v díle Foersterově, intenzivní lyrismus a laskavost a něhu srdce, čtyřmi ženskými portréty *Ze Shakespeara* secesní problematiku vídeňských let mistrových, *Legendou o českém Honzovi v Čtyřech bohatýrech*, jeho vroucí lásku k vlasti a konečně v *Máji* závažný umělecký projev k výročí Máchových stých narozenin. Koncert dirigoval s obvyklým zdarem profesor hudební školy Žerotína C. Pecháček, který připravil provedení koncertu se spolkovým smíšeným sborem a spolkovým orchestrálním sdružením. K těmto složkám se přiřadil jako pečlivý deklamátor R. Reif a barytonista J. Vaca. Zvláštní slavnosti se dostalo koncertu osobní přítomností oslavovaného mistra, jež obecenstvo, shromáždivší se ke koncertu, pozdravilo s nelíčeným nadšením a oddaností. K významnému skladatelovu jubileu uspořádal Pěvecko–hudební spolek Žerotín také přednášku „Ph.Dr. J. B. Foerster – člověk v kruhu Žerotína.“³⁴

Spolkový život posilovaly nejen koncerty, ale také společenské akce. V sobotu 2. prosince 1939 o 20. hodině v Dvořákově sále spolkové budovy pořádal pro své členy Pěvecko–hudební spolek Žerotín *Přátelský večírek*. V pozvánce na tuto akci se uvádí: „Po programu volná zábava a tanec při salonním jazzu. Vstup volný. Hosté jsou vřele vítáni. Mužský sbor zazpívá od J. B. Foerstera *Mé orné půdy každý hon*, a *Velké, širé, rodné lány*. Ženský sbor Dvořákovy *Moravské dvojzpěvy*, *Marná naděje*, *Pozdrav z dáli*, *Věvec* a *Bolest*. Sopranistka pí. L. Řezníčková zazpívá Horníkovy písně *Byly dvě boží myšlenky*, *Na nebi na sta hvězdiček* a *Utrhnu ti růži*. Čelista p. F. Vaňous zahraje Dvořákovu *Rondo* a houslista p. A. Orság Sukovu *Píseň lásky*. Sbor řídí a sólisty na klavíru doprovází prof. C. Pecháček.“³⁵

Existence Pěvecko–hudebního spolku Žerotín byla podmíněna také plněním správních úkonů, k nimž bezesporu patřila každoročně organizace a průběh Valné hromady Žerotína. Za rok 1938/1939 se konala Valná hromada Žerotína v pátek 15.

³⁴ Moravský večerník, roč. XVIII, č. 317, 18. 11. 1939, s. 3.

³⁵ Moravský večerník, roč. XVIII, č. 330, 1. 12. 1939, s. 4.

prosince ve 20 hod. v komorním sále Geislerů ve spolkové budově.³⁶ Její průběh doprovodil kulturní program. Smyčcový orchestr zahrál *Večerní hymnu* od H. Børrensena, dále zazněla díla *Viola odorata* a *Rosa mystica* od J. B. Foerstera. Mužský sbor zazpíval dva Foersterovy sbory *Mé orné půdy každý hon* a *Velké, širé rodné lány*. Ženský sbor zapěl Dvořákovy *Moravské dvojzpěvy*. Orchestr a sbory řídil a na klavír doprovázel prof. C. Pecháček, dirigent a sbormistr Žerotína.

Na závěr roku 1939, dne 31. 12. o 20. hodině, byl uspořádán ve Dvořákově sále a přilehlých místnostech Silvestrovský večer Pěvecko hudebního spolku Žerotín.³⁷

V programu zazněly písně v podání pí. Hanušové, slečen Hradilové a Strouhalové, p. Drábka, Šobera a Šenkapoula a účinkovali také "Hanáčti kohóti" – Hlobil, Hanuš, Navara, Kovář, Soušek, Jermář, kteří zakokrhali některé hanácké písně lidové a své původní moderní popěvky o Olomouci a Hané.

Šedesátý rok své kulturní činnosti zahájil Žerotín jarním koncertem 4. března 1940. Olomoucká veřejnost projevila o koncert nevšední zájem, což dokumentuje zpráva ze dne 27. 2. 1940: „Již 20. února byly vstupenky vyprodány, ač koncert bude teprve 4. března. Proto z popudu veřejnosti uspořádá Žerotín téhož dne v 16.00 hodin lidový a studentský koncert se stejným programem za snížené vstupné.“³⁸

Na konci sezóny – 23. června - se konal na Sokolském stadionu ještě Velký koncert Žerotína, a to v rámci Českého hudebního máje.

³⁶ Moravský večerník, roč. XVIII, č. 343, 14. 12. 1939, s. 4.

³⁷ Moravský večerník, roč. XVIII, č. 357, 30. 12. 1939, s. 4.

³⁸ Moravský večerník, roč. XIX, č. 56, 27. 2. 1940, s. 4.

Tabulka č. 1: Sezóna 1939/1940

24. 4. 1939	Koncert
Program:	I. Milič-Pecháček: <i>Dramatická ouvertura pro velký orchestr</i> (premiéra) A. Dvořák: <i>Dědicové Bílé hory op. 30</i> (hymnus pro smíšený sbor a orchestr) <i>Vodník op. 107</i> <i>Polednice op. 108</i> <i>Píseň bohatýrská op. 111</i> (symfonická báseň)
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína, houslové sólo A. Orság
3. 6. 1939	Společenský večer Žerotína
Program:	J. Jindřich: <i>Svítání v horách, Elegie</i> J. Kříčka: <i>Nostalgie</i> A. Dvořák: <i>Scherzo ze Smyčcové serenády, Písně</i> N. Javůrek: <i>Na Moravu</i> K. Douša: <i>U božích muk, Dudák</i> J. Jindřich: <i>Česká písnička</i> B. Jeremiáš: <i>Český prapor</i>
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
Účinkující:	Ženský, mužský a smíšený sbor Žerotína, Filharmonie Žerotína, zpěv sólo L. Řezníčková
10. 11. 1939	Instruktivní přednáška ke slavnostnímu koncertu k 80. výročí narození J. B. Foerstera, čestného člena Žerotína
13. 11. 1939	Koncert k 80. výročí narození J. B. Foerstera
Program:	J. B. Foerster: <i>Legenda o štěstí</i> <i>Suita ze Shakespeara</i> <i>Máj</i> – výjev ze III. zpěvu K. H. Máchy pro sólový baryton, deklamátora a velký orchestr <i>Čtyři bohatýři</i> (na slova J. V. Sládka)
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
Účinkující:	Mužský a smíšený sbor a Filharmonie Žerotína, doplněná členy orchestru Českého divadla, J. Vaca (bas)
1. 3. 1940	Instruktivní přednáška o Antonínu Dvořákovi a jeho díle
Program:	Na přednášce zazněly ukázky Dvořákovy tvorby, zpíval J. Vaca a smíšený sbor Žerotína, na klavír doprovázel přednášející – dirigent.
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
4. 3. 1940	Slavnostní koncert k 60. výročí trvání Žerotína
Program:	A. Dvořák: <i>Svatební košile op. 90</i>
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína, doplněná členy orchestru Českého divadla, Š. Jelínková (soprán), S. Tauber (tenor) a J. Vaca (bas)

4. 5. 1940	Pěvecko-hudební akademie Žerotína (ve prospěch rodičovského sdružení při Reformní pokusové obecné škole v Olomouci)
Program:	N. Javůrek: <i>Na Moravu</i> B. Smetana: <i>Modlitba</i> J. B. Foerster: <i>Velké širé rodné lány, Mé orné půdy každý hon</i> B. Smetana: <i>Na břehu mořském, Polka F dur</i> E. Granados: <i>Španělský tanec</i> D. van Goens: <i>Scherzo</i> K. Bendl: <i>Cypřiše</i> A. Dvořák: <i>Ukolébavka</i> J. Suk: <i>Píseň lásky</i> F. Neumann: <i>Není to sen</i> B. Smetana: <i>Česká píseň</i>
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
Účinkující:	Ženský, mužský a smíšený sbor Žerotína, sólo zpěv J. Manušová, violoncello F. Halma, klavír P. Kohák a housle A. Ország
7. 6. 1940	2. Pěvecko-hudební akademie pro rodičovské sdružení při měšťanské škole v Olomouci-Pavlovičkách
Program:	Stejný jako na 1. Akademii, vyjma skladeb B. Smetany, místo nichž zazněly následující skladby: F. Liszt: <i>Vodotrysky</i> P. Sarasate: <i>Dva španělské tance</i> I. Milič-Pecháček: <i>Láska k rodné zemi</i>
23. 6. 1940	Koncert v rámci Českého hudebního máje
Program:	B. Smetana: <i>Valdštyňův tábor, Česká píseň</i> A. Dvořák: <i>Slovanské tance op. 46, č. 1, 4, 7, 8, 10, 14, 15 a 16</i>
Dirigent:	Ivo Milič-Pecháček
Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína (doplněná o hráče na dechové nástroje hudebního odboru Okresního osvětového sboru pro Olomouc – venkov)

4.3 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1940/1941

Pro posílení členstva spolku byli na začátku této sezóny, ve které slavil Žerotín šedesát let své existence, zváni zájemci z řad zpěváků a hudebníků ke spolupráci: „Zveme Vás k radostné spolupráci! Chceme důstojně zpěvem a hudbou oslavit šedesátileté trvání Žerotína. Přihlaste se všichni, kdož rádi zpíváte a všichni zdatní hudebníci. Právě nyní máte nejvhodnější příležitost státi se výkonným členem pěveckého sboru či orchestru. Začínáme nový program s novým sbormistrem J. Strništěm, kapelníkem českého divadla v Olomouci. Přihlaste se v nejbližší zkoušce: do sboru každé pondělí a pátek, dámy od 19 do půl 21 a páni od půl 21 do 22 hod. Do orchestru každý čtvrtek od půl 20 do 22 hod. Zpěvu zdar! – Výbor Pěv. hud. spolku Žerotín v Olomouci.“³⁹

Jiří Strniště, nový sbormistr, nastoupil na místo dirigenta Ivo Miliče-Pecháčka, jenž odešel z Olomouce po šestnácti letech uměleckého působení.⁴⁰ První akce pod vedením J. Strniště – společenský hudební večer - se uskutečnila 7. října 1940 v komorním Geislerově sále v budově Žerotína. Kulturní rubrika v tisku koncert komentovala takto: „Žerotínský pondělní večer svou povahou pořadu a účinkujících usiluje o jakési přátelské hudební besedy, na nichž si po vzoru dávných besed české společnosti mohou zaúčinkovat dobří hudební ochotníci v pořadech spíše pestrých než tematicky usměrněných. Povahou obecnstva si tu Žerotín tvoří jakési přátelské společenské okolí. Pondělní večer byl prvním pokusem tohoto druhu. Zkušenost, kterou pořadatelé z něho získali, ukazuje asi, že nebude nouze o posluchače, ani o účinkující.“ Tuto poslední informaci potvrzuje zpráva v tisku: „Z důvodu velkého zájmu o hudební večer Žerotína se spolek rozhodl tento zajímavý počín zopakovat, a to hned 15. října.“⁴¹

Posledním koncertem roku 1940 byl koncert 16. prosince, uspořádaný k sedmdesátým narozeninám skladatele a čestného člena Žerotína, Vítězslava Nováka. Koncert byl zároveň oslavou šedesátiletého působení Pěvecko-hudebního spolku Žerotín a konal se ve dvoraně Národního domu v Olomouci pod taktovkou J.

³⁹ Moravský večerník, roč. XIX, č. 252, 13. 9. 1940, s. 4.

⁴⁰ Moravský večerník, roč. XIX, č. 233, 25. 8. 1940, s. 4.

⁴¹ Moravský večerník, roč. XIX, č. 278, 9. 10. 1940, s. 5.

Strniště. Sólové party přednesli sólisté L. Červinková – členka opery Národního divadla v Moravské Ostravě, B. Blachut – člen olomoucké opery a J. Vaca – sólista PSMU.⁴²

V pátek 20. prosince se konala Řádná valná hromada Pěvecko-hudebního spolku Žerotín. Valná hromada proběhla za bohaté účasti členů a spontánním projevem bylo schváleno zaslat Mistru Vítězslavu Novákovi pozdravné blahopřání k jeho sedmdesátinám. Čestným členem Žerotína byl také jmenován úspěšný bývalý dirigent Ivo Milič - Pecháček. Veškerá jednání a debaty k programu měly vysokou úroveň a svědčily o zájmu členstva o spolkové otázky.⁴³

Začátkem roku 1941 přijal Žerotín nového, mladého dirigenta Inocence Krampla,⁴⁴ jehož první rok působení v Pěvecko-hudebním spolku Žerotín charakterizují významné akce oslavující výročí dvou hudebních géniů – W. A. Mozarta a A. Dvořáka. Dirigent Krampla v rozhovoru po svém příchodu do Olomouce uvedl: „Nuže z Dvořáka se již nacvičuje oratorium *Sv. Ludmila* s 300 účinkujícími, připravují se skladby *Karneval*, *Holoubek*, *Z nového světa*, *Stabat Mater*. Z Mozarta předehra k *Figarově svatbě*, houslový koncert a symfonie.“⁴⁵

Rok 1941 byl rokem šedesátého výročí existence Žerotína a k tomuto jubileu směřovala i dramaturgie činnosti a koncertů Spolku, které byly olomoucké veřejnosti představeny v článku **Práce olomouckého Žerotína s podtituly Rozkvět v jubilejním roce a Koncerty a zájezdová činnost**. „Jsme přesvědčeni, že na tomto místě budeme mít příležitost se tímto důležitým kulturním činitelem naší Hané zabývat, neboť zmíněné jubileum zastihuje tento hudebně-pěvecký spolek v rozkvětu činnosti a i pozoruhodného nadšení, jak si jeho slavná tradice zaslouhuje. V rámci jubilejních produkcí, jak oznamujeme na jiném místě, pořádá 3. března t. r. Žerotín

⁴² Moravský večerník, roč. XIX, č. 354, 24. 12. 1940, s. 4.

⁴³ Moravský večerník, roč. XIX, č. 335, 5. 12. 1940, s. 4.

⁴⁴ Inocenc Krampla (7. 8. 1914 Horní Moštěnice - 11. 4. 1977 Brno), hudebník, skladatel, klavírista a dirigent. Studoval konzervatoř v Brně, kde absolvoval v roce 1938. Při studiu dirigoval brněnská pěvecká sdružení Dalibor a Foerster. Pěvecký sbor Žerotín a Filharmonii Žerotína vedl v letech 1941 - 1943. V roce 1945 promoval na právnické fakultě v Brně. V letech 1947–1951 studoval na JAMU u F. Stupky a J. Šoupala. Pak učil hře na klavír na Městské hudební škole v Brně a 1954-1956 vedl hudební školu v Brně-Židenicích (dnes ZUŠ PhDr. Zbyňka Mrkose), od 1956 hudební školu v Líšni. Byl též klavírním doprovázečem, vedl různé orchestry a soubory.

⁴⁵ Moravský večerník, roč. XX, č. 20, 21. 1. 1941, s. 2.

Beethovenův večer. Tím skládá Žerotín hold zázračnému géniu německého hudebního skladatele, načež přikročí k jubilejním oslavám mistra Ant. Dvořáka. Dne 5. dubna bude provedena *Sv. Ludmila*, věnovaná Dvořákem Žerotínu. Dne 6. 4. t. r., tedy den po koncertu, má spolek jubilejní valnou hromadu, dne 1. května uspořádá Žerotín hudební akademii, dne 19. května provede symfonický koncert, 1. června, tedy na Hod boží svatodušní bude provedena *Svatá Ludmila* na Sv. Kopečku spolu s br. Pěvecko-hudebním spolkem Přerub z Přerova. Kromě toho hodlá Žerotín uspořádati několik zájezdů se svým 70členným symfonickým orchestrem. Za tímto účelem jsou studovány Dvořákův *Karneval*, *Symfonie e-moll*, *Z nového světa*, *Mazurek* a několik *Slovanských tanců*.⁴⁶

Jubilejní oslavy vyvrcholily ve dnech 7. a 8. června 1941. V místnostech Žerotína byla otevřena výstavka vzácných památek Žerotína, mezi nimiž byly rukopisy našich nejslavnějších hudebních skladatelů, kteří byli v písemném nebo osobním kontaktu se členy spolku. V sobotu 7. června se konal v Redutě symfonický koncert, v neděli 8. června ve Dvořákově sále Žerotína jubilejní valná hromada. Valná hromada byla zahájena mužským sborem, který přednesl Petzoldovo *Heslo Žerotína* a Nešverův *Zpěv Moravě*. Po předvedení sborů zahájil jubilejní valnou hromadu předseda spolku řed. Fr. Kaláb, který uvítal přítomné zástupce, již se na tuto jubilejní schůzi dostavili. Vzpomenul pak zásluh zakladatele spolku preláta Geislera, který založil slavnou tradici Žerotína, a pak druhého význačného předsedu dr. Tomka, který se zasloužil o nynější domov Žerotína. Slavnostní projev přednesl místopředseda spolku dr. K. Kořínek, jenž v závěru projevu prohlásil, že Žerotín bude i nadále pokračovat v tradici Dvořákově a v intencích, k nimž dali jeho sbormistři dobrý základ, to je: v lásce k hudbě a zpěvu a k rodné zemi. V závěru schůze byla udělena vyznamenání některým skladatelům a diplomy a pamětní odznaky dlouholetým členům spolku. Program schůze doplnila řada pěveckých – sólových i sborových čísel.⁴⁷

⁴⁶ Moravský večerník, roč. XX, č. 53, 23. 2. 1941, s. 3.

⁴⁷ Moravský večerník, roč. XX, č. 112, 9. 6. 1941, s. 2.

Tabulka č. 2: Sezóna 1940/1941

7. 10. 1940	Hudební večer
Program:	J. Suk: <i>Meditace na chorál Svatý Václave, Choutka po vdání, Pastýř a pastýřka</i> K. Bendl: <i>Sólové skladby</i> A. Dvořák: <i>Sólové skladby, Dumky op. 90, Má píseň zas</i> M. Balakirev: <i>Islamey</i> D. Popper: <i>Andante sostenuto</i> (pro tři violoncella) A. Kuzněcov: <i>Andante</i> (pro čtyři violoncella) W. A. Mozart: <i>Výstraha</i>
Dirigent:	Jiří Strniště
Účinkující:	Účinkující: Smyčcový orchestr Žerotína, sbor žákyň hudební školy Žerotína, P. Kohák, Slouka a Z. Šaršon (housle), F. Halma, A. Mizerovský, F. Kaláb (violoncella), Stejskal, Novotná, Pivoňka (klavír), J. Vaca (sólo zpěv)
16. 12. 1940	Slavnostní koncert k sedmdesátinám Vítězslava Nováka, čestného člena Žerotína
Program:	Z. Fibich: <i>II. Symfonie Es dur op. 38</i> V. Novák: <i>Bouře op. 42</i> (symfonická báseň na slova S. Čecha)
Dirigent:	Jiří Strniště
Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína (doplněná o členy orchestru Českého divadla), L. Červinková (soprán), B. Blachut (tenor) a J. Vaca (bas)
3. 3. 1941	Komorní večer ze skladeb L. van Beethovena
Program:	<i>Sonáta g moll op. IV, č. 2</i> (pro violoncello a klavír) <i>Trio op. 11</i> (pro housle, violoncello a klavír) <i>Sonáta F dur – Jarní</i> (pro housle a klavír) <i>Kvartet op. 18</i>
Účinkující:	F. Plotěný a Z. Šaršon (housle), F. Kaláb (viola), F. Halma a A. Mizerovský (violoncello), P. Kohák a F. Panoš (klavír)
4. 4. 1941	Instruktivní přednáška dirigenta Inocence Krampla o Antonínu Dvořákovi s rozborem a ukázkami jeho oratoria <i>Svatá Ludmila op. 71</i>
Účinkující:	L. Řezníčková, L. Hanušová, F. Šenkapoul, F. Běhal
5. 4. 1941	Slavnostní koncert ke 100. výročí narození Antonína Dvořáka Koncert byl reprízován 6. a 23. dubna 1941
Program:	A. Dvořák: <i>Svatá Ludmila op. 71</i> (oratorium na slova J. Vrchlického, věnováno 17. 11. 1886 Žerotínu)
Dirigent:	Dirigent: Inocenc Krampla

Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína (doplněná o členy orchestru Českého divadla), L. Červinková (soprán), M. Juřenová (alt), J. Válka (tenor), B. Jevtušenko (bas)
7. 6. 1941	Symfonický koncert v rámci oslav 60. jubilea Žerotína
Program:	A. Dvořák: <i>Symfonie e moll Z Nového světa op. 95</i> , <i>Karneval op. 92</i> , <i>Slovanské tance op. 46</i> , č. 2 – 4, 6 a 8
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Orchestr Filharmonie Žerotína, doplněný hráči divadelního orchestru

4.4 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1941/1942

I tato sezóna byla ve znamení oslav Antonína Dvořáka. Komorní odbor měl v plánu uspořádat 7. září koncert z komorních skladeb, které měly být provedeny i ve venkovských hudebních střediscích, a ve spolupráci se školou mělo být uspořádáno několik přednášek s rozбором Dvořákových děl. V listopadu pak měla být provedena Dvořákova *Stabat Mater*, bohužel k provedení plánovaných akcí nedošlo.

Až 18. ledna 1942 se Žerotín spojil s přerovským Přerubem a oba sbory spolu přednesly Mistrovo dílo *Stabat mater*. Jejich společné vystoupení bylo zhodnoceno takto: „Kramplova práce se sbory – sbor Žerotín a smíšený sbor přerovského Přeruba – se projevuje lépe a hudebněji, než tomu bylo předtím. V Kramplově podání byl především patrný reliéf díla, složka nesmírně významná pro reprodukční výstavbu díla. Ale i jinak se projevuje jeho činnost kladně. Sbory tvořily úměrný rámec sólového kvartetu, ve kterém se velmi šťastně uplatnilo vzájemné odlišení jednotlivých hlasů.....Jiná kapitola byl však orchestrální doprovod. Ani tady jsme neměli pocit, jak by se na střed Evropy slušel, a ať jsou i ostatními nedostatky vinny jakékoliv okolnosti, bude nutné, aby spolek, uvažuje-li se v provádění takových děl, uvazoval v tyto úkoly cele a poctivě.“⁴⁸

V roce 1942 byl několikrát odložen jarní koncert Žerotína – jeho poslední termín byl plánován na 4. června, ale k provedení koncertu nedošlo. Na programu měla být díla J. B. Foersterova *Klekání* a *Jarní noc*, Fibichova *Jarní romance* a rozsáhlá skladba K. Bendla *Švanda dudák*.

⁴⁸ Moravský večerník, roč. XXI, č. 6, 21. 1. 1942.

Tabulka č. 3: Sezóna 1941/1942

18. 1. 1942	Koncert
Program:	A. Dvořák: <i>Stabat mater op. 58</i>
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Účinkující: M. Bakalová, B. Stoe grová, J. Hromádka, J. Válka (sólo zpěv), sbory Žerotína a přerovského Přerubu, Filharmonie Žerotína
29. 3. 1942	Symfonický koncert
Program:	Díla W. A. Mozarta, B. Smetany, A. Dvořáka, J. Suka, V. Blodka, Z. Fibicha
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Filharmonie Žerotína
17. 4. 1942	Symfonický koncert
Program:	Díla Z. Fibich a F. Schuberta W. A. Mozart: přede hra <i>Divadelní ředitel</i> R. Schumann: <i>Koncert pro klavír a orchestr a moll</i>
Účinkující:	Filharmonie Žerotína, P. Kohák (klavír)
18. 5. 1942	Společenský hudební večer
Program:	A. Dvořák: <i>Sonatina G dur pro housle a klavír</i> V. Novák: <i>Písně zimních nocí</i> F. Doskočil: <i>Písně</i> Sborová tvorba L. Janáčka, E. Axmana, J. Jindřicha, F. Vacha, K. Weise, V. Nováka, Z. Fibicha
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Ženský, mužský a smíšený sbor Žerotína a Filharmonie Žerotína, M. Šprindrichová (sólo zpěv), Z. Šaršon (housle), V. Neoralová, O. Blaťáková a L. Jakubcová (klavír)

4.5 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1942/1943

Obvyklý podzimní koncert Žerotína se uskutečnil 19. listopadu 1942. Na rozdíl od starších spolkových tradic, kdy obsahem koncertů byla sborová díla, zazněly tentokrát orchestrální skladby. „Provedení koncertu pod taktovkou profesora I. Krampla zvládalo úlohy programu, obsahujícího ještě Smetanovu symfonickou báseň *Hakon Jarl* a Dvořákovu *Slovanskou rhapsodii g moll*, s obvyklým zdarem a obvyklými nesnázeami.“⁴⁹

V únoru 1943 uspořádal spolek Žerotín slavnostní koncert k oslavám Nešverova jubilea, další akcí pro širší veřejnost se stal mimořádný symfonický koncert Žerotína. V první části koncertu dne 24. května 1943 zazněla díla R. Wagnera a J. B. Foerster, druhá část koncertu měla pak zcela jiný ráz – s doprovodem Filharmonie Žerotína doplněné o hudebníky divadelního orchestru zahrál tehdejší virtuos na violoncello Miloš Sádlo Dvořákovu *Koncert pro violoncello h moll op. 104*. „Režie koncertu s tak velkým orchestrem a vzácným sólistou je značná. A v tom právě tkví záslužná činnost olomouckého Žerotína, který v zájmu české hudební kultury odhodlal se k tomuto, i pro něj finančně riskantnímu podniku.“⁵⁰

Tabulka č. 4: Sezóna 1942/1943

19. 11. 1942	Koncert
Program:	F. Liszt: <i>Les Preludes</i> B. Smetana: <i>Hakon Jarl</i> T. Schaefer: <i>Baladická předehra</i> J. B. Foerster: <i>Klekání</i> (věnováno Žerotínu) V. Novák: <i>Zakletá dcera, Vražedný milý</i> A. Dvořák: <i>Slovanská rhapsodie g moll</i>
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Smíšený sbor Žerotína a Filharmonie Žerotína

⁴⁹ Moravský večerník, roč. XXI, č. 133, 24. 11. 1942.

⁵⁰ Moravský večerník, roč. XXII, č. 52, 1. 5. 1943.

22. 2. 1943	Koncert na oslavu 100. narozenin skladatele Josefa Nešvery
Program:	J. Nešvera: <i>Předehra k opeře Lesní vzduch, Idylla – pro smyčcový orchestr op. 42,</i> <i>Koncert G dur pro housle op. 81, De profundis op. 49 (kantáta)</i>
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Smíšený sbor, Filharmonie Žerotína (doplněná o členy orchestru olomouckého Českého divadla), M. Marková, M. Juřenová, J. Válka a J. Hromádka (sólo zpěv), M. Kaiser (housle)
24. 5. 1943	Mimořádný symfonický koncert
Program:	R. Wagner: <i>Siegfriedova idylla</i> J. B. Foerster: <i>Pátá symfonie</i> A. Dvořák: <i>Koncert pro violoncello h moll op. 104</i>
Dirigent:	Inocenc Krampla
Účinkující:	Filharmonie Žerotína doplněná o členy orchestru olomouckého Českého divadla, M. Sádlo (violoncello)

4.6 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1943/1944

Koncertní činnost Žerotína v této sezóně začala koncertem 29. listopadu 1943, novým spolkovým dirigentem se stal Dalibor Doubek. Na programu zazněly symfonické básně Z. Fibicha a B. Smetany a dramatická kantáta B. Vomáčky. Koncert dirigoval jako host František Chutný.⁵¹

Na jaře roku 1944, dne 15. května, zahrála Filharmonie Žerotína spolu s orchestrem Českého divadla za řízení Dalibora Doubka cyklus symfonických básní B. Smetany *Má vlast*. „Úspěch, který provázal tento orchestrální koncert, byl imposantní a dosvědčuje potřebu orchestrální hudby v takové míře, že provedení „*Mé vlasti*“ může býti opakováno a úspěch je už předem zajištěn ze strany obecnstva.“⁵² V krátkém časovém sledu byl tento koncert odehrán třikrát.

⁵¹ František Chutný (15. 8. 1890 Hudcov - 1. 3. 1968 Opava), hudební skladatel, sbormistr, dirigent a pedagog, ředitel hudební školy Matice opavské v Opavě, dirigent Pěveckého sdružení slezských učitelů. Byl ředitelem kůrů v Solnici a Dvoře Králové, kapelníkem divadla v Novém Sadu a sbormistrem srbského pěveckého sboru Javor ve Vukovaru, učitelem zpěvu na operní škole v New Yorku (1928), ředitelem hudebních škol v Opavě (od r. 1924) a Prostějově (1939-1945). Za války dirigoval jako host v Olomouci pěvecký sbor Žerotín.

⁵² Moravský večerník, roč. XXIII, č. 60, 18. 5. 1944.

Na červnovém koncertě byly uvedeny melodramy Z. Fibicha, J. B. Foerster a J. Nešvery.

Tabulka č. 5: Sezóna 1943/1944

29. 11. 1943	Koncert
Program:	Z. Fibich: <i>Othello</i> (symfonická báseň) B. Smetana: <i>Richard III</i> (symfonická báseň) B. Vomáčka: <i>Strážce majáku</i> (dramatická kantáta na text J. Wolkera)
Dirigent:	František Chutný j. h.
Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína (doplněná o členy divadelního orchestru), Pivoňková, M. Zapletalová, J. Hub a J. Vaca (sólo zpěv)
31. 1. - 18. 12. 1944	Hudební pondělky (viz kapitola Hudební pondělky)
21. 2. 1944	Koncert
Program:	L. van Beethoven: <i>7. symfonie</i> J. S. Bach: <i>Co činí Bůh, jen dobro je</i> (kantáta č. 99 pro sóla, smíšený sbor a orchestr) J. Haydn: <i>Hobojový koncert</i>
Dirigent:	Dalibor Doubek
Účinkující:	Smíšený sbor a Filharmonie Žerotína doplněná o členy orchestru Českého divadla), M. Hůrská, F. Dutka, M. Zapletalová, F. Běhal (sólo zpěv), A. Kubát (hoboj)
15. 5. 1944	Symfonický koncert
Program:	Koncert byl reprízován 22. 5. 1944 a 5. 6. 1944 B. Smetana: <i>Má vlast</i>
Dirigent:	Dalibor Doubek
Účinkující:	Sdružené orchestry Žerotína a Českého divadla

Sezóny 1943/1944 a 1944/1945 charakterizuje vznik nové aktivity – tzv. **Hudební pondělky**. Olomoucký Žerotín je připravil pod vedením dirigenta Dalibora Doubka k výročí některých významných českých skladatelů. Hudebním pondělkům se věnuje následující podkapitola.

4.6.1 Hudební pondělky

Hudebních pondělků se uskutečnilo celkem šest, byly pořádány v průběhu celého roku 1944, od 31. ledna do 18. prosince 1944. Všechny koncerty se uskutečnily ve Dvořákově sále spolkové budovy a jejich organizace měla svůj řád. Záznamy na stálá místa na tyto koncerty byly přijímány v knihkupectví A. Tomka v Ostružnické ulici 14. Stálá místa byla rezervována pro každý Hudební pondělek až do 5. dne před produkcí. Pokud nebyly vstupenky vyzvednuty, byla vstupenka volně prodána. Po zahájení programu nebyl do sálu nikdo vpuštěn.

První hudební pondělek se konal 31. ledna 1944 a byl věnován 70. výročí narození Josefa Suka. Vedle ženských, mužských a smíšených sborů v provedení Žerotína s dirigentem Doubkem zazněly na koncertě také orchestrální předehra k melodramu *Radúz a Mahulena* a klavírní cykly *Jaro* a *O matince*.

Druhý hudební pondělek olomouckého Žerotína se uskutečnil dne 28. února 1944. Na pořadu byly skladby moravských skladatelů Jana Kunce, Viléma Petrželky, Zdeňka Blažka a Františka Schäfra. Jednalo se o skladby pro klavír, pro sólový zpěv s klavírem, pro housle s klavírem a pro smíšený sbor.

Třetí hudební pondělek se konal 27. března 1944 a byl věnován Bedřichu Smetanovi. Na hudebním večeru účinkovali profesori odborné hudební školy Žerotína a smíšený sbor Žerotína.

Čtvrtý hudební pondělek se uskutečnil dne 5. června 1944 jako večer melodramů. V úvodu promluvil profesor Cyril Černý o melodramu z vývojového hlediska a u jednotlivých autorů podal vysvětlení o jejich melodramatické tvorbě. V první části byla provedena Fibichova díla *Královna Ema* a *Vodník*. V druhé části pak Foerstrovi *Tři jezdci* a *Helmaladur a stín* a Nešverova *Česká legenda vánoční*.

Pátý hudební pondělek olomouckého Žerotína se konal 23. října 1934 pod záštitou veřejné osvětové služby Olomouc město. Na večeru zaznělo šest skladeb: čtyři opusy A. Dvořáka – *Slavnostní zpěv*, op. 113 (smíšený sbor, doprovod a čtyřruční klavír), *Sonáta pro housle a klavír*, op. 57, *Bagatelli*, op. 47, *Napadly písně*, op. 63 (v provedení smíšeného sboru). Program doplnily *Sonáta pro housle a klavír*, op. 9 od Oskara Nedbala a tři písně Jaroslava Křičky - *V širém poli hruška stojí*, *Něchod', synku přes Polanku* a *V dobrém jsme se sešli*, op. 43.

Poslední, šestý hudební pondělek byl věnován 85. narozeninám J. B. Foerster a uskutečnil se 18. prosince 1944. Na koncertě zazněla následující Foersterova díla: *Sonáta h moll pro housle a klavír, op. 10, Pohádka o dlouhé touze, op. 79, Hudba večera pro klavír, op. 66, Hrst klasů, op. 8, Trio f moll pro housle, cello a klavír a samozřejmě smíšené sbory - Klekání (věnováno Žerotínu) a Srdci mému, op. 152, Modlitba, op. 46, Vítězná píseň, op. 107, Jarní noc op. 77 a Pražské zvony, op. 112.*

Hudební odbor Umělecké besedy daroval Pondělkům Žerotína knihu s přáním, „aby se stala svědkyní jich nejkrásnějšího rozvoje k radosti účastníků a k prospěchu české hudby.“⁵³ Kniha byla určena pro zaznamenávání jednotlivých pořadů konaných v rámci Hudebních pondělků a jejich organizátorům ji předali jednatel Umělecké besedy Silvestr Hippmann a místopředseda Miroslav Vomáčka dne 29. března 1944.

⁵³ Hudební pondělky Pěvecko-hudebního spolku Žerotín. Státní okresní archiv v Olomouci. M6-113. fasc.45. Kniha je uložena ve Státním okresním archivu v Olomouci a nacházejí se v ní dochované informace o této činnosti Žerotína.

4.7 Pěvecko-hudební spolek Žerotín v sezóně 1944/1945

První polovinu sezóny vyplnily dva poslední Hudební pondělky – pátý dne 23. října 1944 a šestý dne 18. prosince 1944.

Organizaci koncertů komplikovala válečná situace. Od února 1945 byly téměř všechny vlakové soupravy přesunuty pro dopravu armády a zbraní na bojiště, čímž byla téměř znemožněna již dříve velmi omezena civilní doprava. Povoleno bylo cestovat jen osobními vlaky a nejvýše do vzdálenosti 75 km z místa bydliště nebo pracoviště a zpět. Soukromé cesty byly bez výjimky zakázány.

Přesto se v březnu 1945 představil na koncertě se skladbami L. van Beethovena violoncellista Miloš Sádlo za klavírního doprovodu Alfréda Holečka a v dubnu v Olomouci dokonce vystoupili členové Národního divadla v Praze, kteří za klavírního doprovodu člena Žerotína J. Kalába předvedli olomouckému publiku průřez Verdiho operou *Aida*.

Poslední měsíce před koncem druhé světové války v květnu 1945 měly i v Žerotíně charakter příprav na opětovný svobodný život, který předpokládal také svobodnou volbu umělecké tvorby, jež byla v období Protektorátu podrobena stálé cenzuře německých úřadů. Řada provozovaných kantát i písní byla v nelibosti tehdejších úřadů, některá díla nebylo povoleno zpívat vůbec. Přesto se členové Žerotína scházeli pravidelně dále a přicházeli opět i ti, kteří byli totálně nasazeni na práci v Německu a v koncentračních táborech. Když byla Olomouc dne 8. května 1945 osvobozena Rudou armádou, Žerotín i jeho hudební škola se daly s nadšením do nové práce v osvobozené vlasti.

V posledních válečných měsících vedl sbor Dalibor Doubek. Ten se ihned po osvobození začal plně věnovat nově se tvořící Moravské filharmonii a chtěl také vytvořit v Olomouci ze všech pěveckých těles jednotný mohutný pěvecký sbor, který by důstojně reprezentoval město. V tomto tělese měl Žerotín splynout a ztratit svůj historický název. Proti tomu se postavil s veškerou energií výbor Žerotína a především bývalý předseda František Kaláb, který se vrátil do Olomouce po delším věznění z německých koncentračních táborů. Kaláb byl rovněž požádán, aby

se znovu ujal funkce předsedy Žerotína, ten však jako ředitel městské spořitelny se pro velké pracovní vytížení vyslovil proti tomuto návrhu a funkci nepřijal. Výbor Žerotína proto rozhodl, aby byl po prázdninách zvolen nový sbormistr, neboť ani Dalibor Doubek se již nemohl věnovat práci se sborem.

Novým sbormistrem se stal dosavadní učitel žerotínské hudební školy a houslista dřívějšího Žerotínského orchestru Evžen Kutal,⁵⁴ slovy kronikáře „mladý a průbojný sbormistr s vervou do sborové práce.“⁵⁵ Jeho volba byla provedena jednomyslně a tímto rozhodnutím získal sbor umělce vynikajících kvalit nejen sbormistrovských, ale i pedagogických. Kutal byl také hudební skladatel, a tak jeho volba byla jedním z nejšťastnějších okamžiků žerotínské správy. S nadšením se ujal sborové práce a pod jeho vedením prožíval sbor úspěšné období v oblasti umělecké i veřejné činnosti. A bylo to nejen při koncertech a ve sborových zkouškách, pořádaly se také oblíbené společenské večery a zábavy, zájezdy do blízkého i širokého okolí, které uměl Kutal dobře připravit. Také členové sboru se kromě pěveckých úloh rádi a ochotně ujímali i jiných úkolů, které byly v poválečné době na Žerotín kladeny. Za Kutalova vedení se sbor také početně rozšířil, a to nejen o zralé pěvce, ale též o mladé hlasy. Sympatie sbormistra i členů Žerotína byly vzájemné a tato situace se nezměnila za celou dobu jeho působení v Žerotíně.

Významná byla spolupráce s Moravskou filharmonií vedenou Františkem Stupkou, se kterou Žerotín několikrát ročně vystoupil. Ze společné činnosti jmenujeme alespoň uvedení *Kantáty 1945* Josefa Bohuslava Foerstera, *Veliký návrat* Vladimíra Ambrose, *Píseň o lesích* Dmitrije Šostakoviče nebo *Svatou Ludmilu* a *Requiem* Antonína Dvořáka.

Kromě olomouckých vystoupení Žerotín podnikal koncertní zájezdy do jiných českých a moravských měst a několikrát se stal vítězem krajského kola soutěže Lidové umělecké tvořivosti. Účastnil se také sborových festivalů.

⁵⁴ Evžen Kutal (1. 6. 1908 Velký Týnec, úmrtí nezjištěno), studiu hudby se věnoval soukromě, byl vedoucím různých tanečních souborů a od roku 1938 učitelem hudby v Hudební škole Žerotína. Byl aktivním organizátorem hudebního života v Olomouci, v letech 1945–1956 sbormistrem Žerotína. Skládal písně pro dětské a smíšené sbory. Zhudebnil texty P. Bezruč a J. Wolker, upravoval některé národní písně pro potřeby sborového zpěvu.

⁵⁵ Vodáček, Adolf: „Náš nový dirigent bratr Evžen Kutal.“ in: Kronika Žerotína z let 1945–1961, nestránkováno. SOKA Olomouc, fond M6-113 Pěvecký sbor Žerotín, sign. 2.

V září roku 1945 přestal být spolek Žerotín majitelem hudební školy⁵⁶ a od té doby se věnoval pouze sborovému zpěvu. V roce 1945 byl za předsedu znovu zvolen V. Matyáš (1945-1948), který byl odchovancem Tomkovy éry a byl tedy určitou zárukou návratu k tradici.

Ani Žerotínu se nevyhnuly následky války, daň okupaci zaplatilo 14 členů spolku svým životem. Výbor Žerotína rozhodl na věčnou paměť a pro budoucí generace uveřejnit jejich jména v Žerotínské hlaholně, kde probíhaly jejich společné zkoušky. Byli to tito členové: Rudolf Blažej, Květoslav Fiala, P. Kamil Jaroš, Antonín Kavan, Dr. Josef Kořínek, Bohuslav Krejčík, Josef Martínek, Josef Nedvěd, Jaroslav Pavelčák, Ing. František Rompart, Dr. Otakar Barčka, Jan Unger, Růžena Valentová a Emil Zácha.

⁵⁶ Budova přešla pod správu Národního výboru v Olomouci.

5 HUDEBNÍ ŠKOLA ŽEROTÍNA

V roce 1888 schválila zemská školní rada žádost Spolku o zřízení hudební školy Žerotína. Byly tak položeny základy velkých zásluh Žerotína i na poli hudební výchovy mládeže. Prvním ředitelem Hudební školy Žerotína se stal pozdější dirigent sboru Antonín Petzold⁵⁷ a o výuku 83 žáků se starali kromě ředitele ještě další 3 učitelé. Škola se postupně rozrůstala a za tři roky již měla 112 žáků a 6 učitelů.

Učitelé Žerotínské hudební školy byli plně zapojeni do koncertního života Žerotína. Kromě jiných akcí uspořádali v roce 1924 zdařilý večer k 70. narozeninám Leoše Janáčka, na kterém byl proveden i *Zápisník zmizelého*. V roce 1921 byl postaven do čela Hudební školy Žerotína Janáčkův žák Gustav Pivoňka.⁵⁸ Ten usilovně pracoval na odstranění nedostatků a jako výtečný pedagog i organizátor dosáhl během svého dvacetipětiletého působení ve funkci ředitele vynikajících výsledků.

V roce 1930 měla hudební škola již na 400 žáků a 16 učitelů. Díky neúnavné organizátorské i pedagogické práci ředitele Pivoňky se i přes dílčí potíže v letech 1936-1944 Hudební škola Žerotína utěšeně rozvíjela. Ve školním roce 1935-1936 přešla na dvojstupňový vyučovací systém, v němž nižší stupeň tvořilo osm ročníků, vyšší pak další čtyři. Tento významný počín mohla plně docenit teprve pozdější doba.

⁵⁷ Antonín Petzold (13. 8. 1858 Praha - 7. 5. 1931 Olomouc) byl český varhaník, dirigent, sbormistr a hudební skladatel. Vystudoval Varhanickou škola v Praze, kde byl žákem J. B. Foerster a F. Z. Skuherského, studoval i operní zpěv ve škole J. L. Lukese. V roce 1877 se stal varhaníkem v chrámu sv. Vojtěcha v Praze. Od roku 1884 byl sbormistrem *Pěvecko-hudebního spolku Moravan* v Kroměříži a učil na jeho hudební škole. Roku 1886 byl pozván rektorem kostela sv. Anny v Olomouci J. Geislerem na místo varhaníka v Katedrále svatého Václava. Po smrti dómského kapelníka J. Nešvery se stal v roce 1915 hlavním dirigentem katedrály. Po založení Hudební školy Žerotína se stal jejím prvním ředitelem a vyučoval hru na klavír, varhany, zpěv a hudební teorii a řídil i její pěvecký sbor. Po odchodu do důchodu vyučoval soukromě a věnoval se zejména chrámové hudbě. Jako skladatel se soustředil zejména na chrámovou hudbu (*Missa solemnis*). Skládal však i hudbu světskou, zejména komorní a vokální. Rukopisy jeho chrámových skladeb jsou uloženy v archivu olomoucké katedrály.

⁵⁸ Gustav Pivoňka (24. 8. 1895 Koryčany - 3. 10. 1977 Olomouc), významný představitel olomoucké hudební kultury minulého století, zdatný pianista, dirigent, hudební organizátor a skladatel. V Olomouci působil od roku 1919 až do své smrti. Nejprve vyučoval hru na klavír a hudebně-teoretické předměty na několika místních školách, v letech 1921-45 zastával funkci ředitele Hudební školy Žerotína. Přes padesát let strávil na kůru arcibiskupského Dómu sv. Václava - zprvu jako choralista, od roku 1931 jako dómský kapelník. Po obnovení Univerzity Palackého v Olomouci v roce 1947 byl jmenován lektorem na Katedře hudební vědy a výchovy Filozofické fakulty a po dobu následujících sedmnáct let školil studenty ve hře na klavír, zpěvu a oborech hudební teorie.

Při posuzování, jak dalece Hudební škola Žerotína plnila své hudebně výchovné poslání, je nutno si uvědomit, že české hudební školství vůbec, ať již dříve nebo v Protektorátě, nebylo bohužel tak správně usměrněno a organizačně sjednoceno, jak by bylo třeba, a proto tím více vystupovala do popředí dobrá organizační a pedagogicko-umělecká úroveň žerotínské hudební školy. To potvrzuje i posudek zemského inspektora hudebního školství moravského Dr. Ludvíka Kundery, který ve svém proslovu při jubilejním koncertě školy 3. května 1938 řekl: „Jestliže hudební a pěvecká škola ŽEROTÍNA v Olomouci nyní 50 let po svém vzniku stojí zde zpevněna, zesílena, zvětšena, pak dokázala, že má zdravé kořeny, a dokázala, že je dobře vedena a že traduje dobré umění dobrými učiteli dobře.“⁵⁹ K činnosti školy se vyjádřil také spolkový inspektor Hudební školy Žerotína Prof. Ing. Jan Urbánek dne 7. června 1939: „Navštívil jsem téměř všechny členy učitelského sboru v hodinách vyučovacích. Ve všech případech byl jsem spokojen s postupem metodickým i didaktickým a nezjistil jsem žádného nedostatku.“⁶⁰ Na podzim roku 1939 si veřejnou pochvalu vysloužil také ředitel hudební školy Gustav Pivoňka: „Ředitel Gustav Pivoňka 15. října t. r. dovršuje 20 let svého působení na olomoucké hudební škole „Žerotín“, kterou odborným vedením přivedl na jeden z největších a nejlépe organisovaných hudebních ústavů.“⁶¹

Jako spolková škola, z největší části financována Pěvecko-hudebním spolkem Žerotín – tedy škola soukromého rázu, měla hudební škola vlastní rozpočet a musela být soběstačná. Učitelské platy a věcná vydání byly hrazeny ze školného, které bylo vyšší než v městských hudebních školách, ale platy učitelů byly nižší, subvence – dnes bychom použili termín dotace – nebyly vysoké. Konkrétní výši subvence pro hudební školu dokládá zmínka v tisku: „Olomouc, jako kulturní mecenáš, pamatuje v řádném rozpočtu na kulturu více než milionem K. Hudební škole Žerotín, „Šestnáctce“ a Pěveckému sdružení moravských učitelů bude poskytnuta subvence v celkové částce 20.000 K.“⁶² Škola však zaznamenala během okupace příliv žáků, a

⁵⁹ Vybíral, B.: Do druhé padesátky. Olomouc 1941.

⁶⁰ Pamětní kniha hudební školy Žerotína „Zlatá kniha“. Státní okresní archiv v Olomouci. sv. M6-113. Příloha k zápisu z výborové schůze dne 13. 6. 1939.

⁶¹ Moravský večerník, roč. XVIII., č. 282, 14. 10. 1939, s. 4.

⁶² Moravský večerník roč. XVIII., č. 257, 19. 9. 1939, s. 2.

to i přesto, že například v městské dopravě docházelo k neustálým změnám a úpravám, rodiče jezdili za prací do nových působišť a řada žáků musela návštěvu školy přerušit. V roce 1939 bylo ve škole zapsáno 462 žáků.

Hudební škola Žerotína vzdělávala žáky v následujících předmětech: hra na klavír, trubku, housle, violoncello, nauka o harmonii, intonace, kultivování dětského hlasu a sólový zpěv, sborový zpěv, dějiny hudby, hudební formy, rytmika. Výsledky výuky byly předváděny na absolventských koncertech, besídkách a akademiích.

V roce 1940 uvedla Hudební škola Žerotína – kromě pravidelných žakovských a absolventských koncertů – na přelomu měsíců května a června čtyři akademie k Českému hudebnímu máji 1940.⁶³ Výsledkem těchto umělecko-pedagogických aktivit byl nárůst žáků v následujícím školním roce 1940/1941 na 554 žáků a škola se tak zařadila mezi největší hudební školy v Protektorátu. Profesorský sbor i s ředitelem měl 20 členů. Tato čísla jsou nejlepším svědectvím toho, že Hudební škola Žerotína byla pro Olomouc a celý kraj potřebná a nepostradatelná. Informace o přijímání nových žáků byly také opakovaně uvedeny v tisku, v rubrice *Ze společnosti*: „Zápis do hudební školy Žerotína v Olomouci prodloužen do 15. září. Vyučuje se hře na všechny hudební nástroje, zpěvu, všem naukám a rytmické gymnastice. Oddělení hud. pedagogické a varhanické.“⁶⁴

Významným krokem v činnosti Hudební školy bylo zřízení hudebně-pedagogického oddělení, které sloužilo ke vzdělávání kandidátů učitelství hudby a bylo jakousi obdobou konzervatoře, čímž škola prohloubila své odborné zaměření. Dalším přínosem v rozvoji Hudební školy byl vznik dětského pěveckého sboru, ženského pěveckého sboru a znovuzřízení žakovského orchestru. Informace k založení dětského pěveckého sboru lze najít v Moravském večerníku: „Dětský pěvecký sbor se zakládá při odborné hudební škole Žerotína v Olomouci. Účelem jeho bude společné zpívání národních písní jednohlasých a v jejich sborových úpravách, jakož i zpívání umělých sborů. Praxe zpěvu bude patřičně doplňována znalostmi hudební teorie. První zpěvní hodina je stanovena na čtvrtek 19. září o půl 18. hod., do kdy rodiče mohou své děti ve věku od 10 do 14 roků přihlásiti

⁶³ Moravský večerník roč. XIX., č. 140, 24. 5. 1940, s. 4.

⁶⁴ Moravský večerník roč. XIX., č. 249, 10. 9. 1940, s. 4 a č. 250, 11. 9. 1940, s. 4.

v ředitelně hudební školy, Bernardinská ul. 5. Měsíční poplatek 5 K. – Ředitelství.⁶⁵

Zavedení těchto tří souborů mělo i praktický význam – vychovávalo zpěváky pro Pěvecko-hudební spolek Žerotín a instrumentalisty pro budoucí Filharmonii Žerotína. Kromě stálého učitelského sboru vyučovali v Hudební škole i následující externisté, např.: dómský vikář František Večeřa vedl kurzy církevní hudby nebo ředitel olomouckého divadla Stanislav Langer spolu s režisérem Oldřichem Stiborem předávali svoje zkušenosti v divadelním semináři.

Pro školní rok 1940/1941 se konal zápis do hudební školy ve dnech 30. srpna až 2. září 1941, přijímací zkoušky proběhly 3. září. Oproti předcházejícímu školnímu roku přišlo k zápisu o 91 žáků více. V tomto školním roce došlo také k dalšímu důležitému vývoji v existenci Hudební školy – pro zájemce o studium chrámové varhanní hudby byla zřízena varhanní škola.⁶⁶ Na konci roku, dne 20. prosince 1941, uctili žáci hudební školy jubileum W. A. Mozarta, a proto uspořádali ve Dvořákově sále hudební školy žakovskou akademii.

Vyhlášením vládního nařízení o totální mobilizaci byla násilně přerušena činnost vyšších tříd školy a budovu zabralo od školního roku 1944/1945 německé vojsko. Výuka pokračovala v omezené míře v bytech učitelů nebo žáků, přesto však v lednu 1945 byla škola nucena oznámit veřejnosti přerušeni činnosti. Posledním vyučovacím dnem byl 20. duben 1945. Olomoucká Hudební škola Žerotína byla jedinou školou svého typu, která byla na území Protektorátu v provozu po celou dobu okupace.

V květnu roku 1945 vznikla sloučením Hudební školy Žerotína s několika soukromými učiteli Městská hudební škola a jejím zřizovatelem se stal Národní výbor města Olomouce.⁶⁷ Škola postupně měnila své názvy: z Hudební školy Žerotína se postupně staly Městská hudební škola, Základní hudební škola Olomouc, Lidová škola umění v Olomouci, Lidová škola umění “Žerotín” Olomouc a nakonec Základní umělecká škola “Žerotín” Olomouc. Dnes existuje škola pod tímto názvem.

Pěvecko-hudební spolek Žerotín, který hudební školu od jejího vzniku provozoval, se postupně osamostatnil a věnoval se pouze sborové činnosti.

⁶⁵ Moravský večerník roč. XIX., č. 256, 17. 9. 1940, s. 4.

⁶⁶ Moravský večerník roč. XX., č. 189, 26. 8. 1941, s. 3.

⁶⁷ Vičar, J. a kolektiv: Hudba v Olomouci 1945-2013. Olomouc 2013. s. 445.

5.1 Akce Hudební školy Žerotína v letech 1939-1945

Na akcích Hudební školy Žerotína se prezentovali žáci a absolventi většiny vyučovaných nástrojů. Jednotlivé akce školy jsou uváděny v časovém sledu od dubna 1939 do července 1944, podle toho, jak se je podařilo dohledat v dostupných materiálech Státního okresního archivu v Olomouci.

Tabulka č. 6: Akce Hudební školy Žerotína v letech 1939-1945

Rok 1939:	
15. 4.	Produkce žáků klavírního oddělení G. Pivoňky
9. 6.	Absolventský koncert L. Widemannové – klavír (J. Suk, J. S. Bach, C. Debussy, B. Smetana), doprovod Z. Šaršon (housle)
Rok 1940:	
20. 4.	Produkce žáků klavírního oddělení G. Pivoňky (skladby F. Chopina, L. van Beethovena, B. Smetany, J. Suka, E. Griega, J. Nešvery)
27. 5.	Absolventský koncert J. Nedvědové (umělé písně českých skladatelů P. Křížkovského, B. Smetany, A. Dvořáka, Z. Fibicha, V. Nováka a K. B. Jiráka)
28. 5.	Žákovská akademie
20.12.	Žákovská akademie ze skladeb L. van Beethovena na počest 170. výročí narození
Rok 1941:	
1. 5.	Vzpomínkový večer na A. Dvořáka (klavírní a houslové skladby, písně, árie z oper, ženské sbory a „bagately“ pro orchestr)
13. 5.	Produkce žáků klavírního oddělení G. Pivoňky (skladby A. Dvořáka ke 100. výročí narození)
25. 5.	Opakování večera z 1. 5.
20. 6.	Absolventský koncert houslistů M. Novotného a Z. Kubaštové (H. Wieniawski <i>Houslový koncert op. 22</i> , W. A. Mozart <i>Houslový koncert A</i>

	<i>dur</i>), zpíval dětský sbor a hrál rozšířený žákovský orchestr
20.12.	Slavnostní koncert ke 150. výročí úmrtí W. A. Mozarta (předehra k opeře <i>Titus</i> , aj.), hrál žákovský orchestr pod vedením E. Kutala, úvodní slovo měl ředitel školy G. Pivoňka
Rok 1943:	
8. 4.	Hudební besídka (Hodinka národních písní)
22. 4.	Absolventský koncert M. Všetíčkové (klavír – F. Chopin, B. Smetana, J. Suk a F. Liszt) a M. Sedlákové (housle – L. van Beethoven a B. Smetana), spoluúčinkoval dívčí sbor, klavírní doprovod V. Příbyl, žákovský orchestr řídil E. Kutal
18.12.	Koncert (účinkoval dvousetčlenný dětský sbor složený ze žáků hlavních škol a orchestr hudební školy, dirigent E. Kutal)
Rok 1944:	
12. 7.	Absolventský koncert A. Schindlera (O. Ševčík, Kreutzer, Campagnolla, Danel a <i>Houslový koncert g moll</i> M. Brucha), klavírní doprovod V. Příbyl

6 ZÁVĚR

Zpracováním daného tématu jsem se snažila představit Pěvecko-hudební spolek Žerotín jako zakladatele a propagátora spolkového hnutí na konci 19. století na Moravě, se zaměřením na činnost spolku v době okupace českých zemí během 2. světové války. I v protektorátní době se lidé ve spolcích scházeli, docházelo k občanskému sdružování, což bylo velmi podstatné v poněmčených městech, mezi něž patřila i Olomouc. Pěvecko-hudební spolek Žerotín byl také v této době nositelem spolkových myšlenek a ve ztížených válečných podmínkách pokračoval jak v koncertní činnosti, tak ve svých vzdělávacích aktivitách.

Produkce Žerotína byla v období 1939 až 1945 vcelku rozsáhlá, akce byly koncipovány tematicky a veřejnost měla, i přes okleštěné politické a společenské podmínky, možnost výběru. Byly realizovány komorní večery, koncerty smíšeného sboru s Filharmonií Žerotína, akademie, koncerty k výročí českých skladatelů – J. B. Foerster, V. Nováka, A. Dvořáka a J. Nešvery. Byly také pořádány instruktivní přednášky k vybraným koncertům, pořádaly se symfonické koncerty. Během tohoto období byl i jubilejní rok šedesátého výročí trvání Žerotína, k němuž byla uspořádána nejen jubilejní valná hromada spolku s hudebním programem a výstavou památek Žerotína, ale také Slavnostní symfonický koncert z děl Antonína Dvořáka, na němž zazněly *Symfonie e moll, op. 95 Z Nového světa*, *Karneval, op. 92*, *Koncertní předehra pro velký orchestr* a *Slovanské tance, op. 46*. Dramaturgie koncertů těchto sezón výrazně pramenila z české hudby a posilovala povědomí češství.

Spolkovou činnost obohatily také tzv. Hudební pondělky a významnou kapitolou spolkového života bylo působení Hudební školy Žerotína.

Žerotín měl až do roku 1945, přes veškeré germanizační snahy, důležitou úlohu při sdružování občanů, kteří se cítili být vlastenci. Pěvecko-hudební spolek Žerotín byl kulturní institucí města Olomouce, která nejenže pěstovala hudbu a zpěv, ale svými aktivitami a organizátorskou a pořadatelskou činností se stala významným mluvčím českého národa.

V Olomouci dnes aktivně působí řada smíšených pěveckých sborů, které jsou s historií Pěvecko-hudebního spolku Žerotín spjaty a na jeho činnost navazují.

PRAMENY A LITERATURA

ARCHIVNÍ MATERIÁLY

Státní okresní archiv Olomouc:

Hudební pondělky Pěvecko-hudebního spolku Žerotín. Státní okresní archiv v Olomouci. M6-113. fasc.45.

Kronika pěvecko-hudebního spolku Žerotína v Olomouci od r. 1880-1886, SOkA Olomouc fond Smíšený pěvecký sbor "Žerotín" Olomouc, i. č. 1.

Protokoly pěvecko-hudebního spolku "Žerotína" v Olomouci 1880-1906, 1907-1924, SOA Olomouc fond MG 113 Smíšený pěvecký sbor "Žerotín" Olomouc, i. č. 5, 6.

Pamětní kniha hudební školy Žerotína „Zlatá kniha“. Státní okresní archiv v Olomouci. Sv. M6-113. Příloha k zápisu z výborové schůze dne 13. 6. 1939.

SOkA Prostějov fond Orchestrální sdružení v Prostějově.

SÚAr Praha fond Pěvecká obec československá sign. 73/3; kol., Národní divadlo a jeho předchůdci. Slovník umělců divadel Vlasteneckého, Stavovského, Prozatímního a Národního. Academia Praha 1988.

LITERATURA

BARTOŠ, J.: Malé dějiny Olomouce. Ostrava 1972.

BURGHAUSER, J.: Antonín Dvořák. Thematický katalog, bibliografie, přehled života a díla. Praha 1960.

ČESKOSLOVENSKÝ hudební slovník osob a institucí I. 1963. II. 1965.

VALOVÝ, E.: Sborový zpěv v Čechách a na Moravě. Brno 1972.

ČERNUŠÁK, G., ŠTĚDRONĚ, B., NOVÁČEK, Z.: Československý hudební slovník osob a institucí. Státní hudební vydavatelství. Praha. 1963-1965.

FANTOVÁ, K.: Hudební život v Olomouci v letech 1939-1945. Diplomová práce. Univerzita Palackého, Filozofická fakulta. Olomouc 1997.

GREGOR, V. (ed.): Památník pěvecko-hudebního spolku Žerotín v Olomouci 1880-1950.

KLIMEŠ, M.: Devadesát let smíšeného pěveckého sboru Žerotín v Olomouci. Jubilejní sborník. Moravská filharmonie Olomouc 1970. 37 s.

STEINMETZ, K.: Hudební kultura v Olomouci v období od podzimu 1938 do května 1945. Universitas Ostraviensis. Katedra hudební výchovy. Pedagogická fakulta. Ostravská univerzita v Ostravě. s. 318-329.

VIČAROVÁ, E.: Rakouská vojenská hudba 19. století a Olomouc. UP Olomouc. 2002.

VODÁČEK, A.: „Náš nový dirigent bratr Evžen Kutal.“ in: Kronika Žerotína z let 1945-1961, nestránkováno. SOkA Olomouc, fond M6-113 Pěvecký sbor Žerotín, sign. 2.

VYBÍRAL, B.: Do druhé padesátky. Památník olomouckého Žerotína 1930-1940. Olomouc 1941. 49 s.

EXCERPOVANÉ DENÍKY

Moravský večerník, roč. XVIII, č. 300, 1. 11. 1939.

Moravský večerník, roč. XIX, č. 56, 27. 2. 1940.

Moravský večerník, roč. XIX, č. 252, 13. 9. 1940.

Moravský večerník, roč. XIX, č. 278, 9. 10. 1940.

Moravský večerník, roč. XXI, č. 6, 21. 1. 1942.

Moravský večerník, roč. XXI, č. 133, 24. 11. 1942.

Moravský večerník, roč. XXII, č. 52, 1. 5. 1943.

Moravský večerník, roč. XXIII, č. 60, 18. 5. 1944.

SHRNUTÍ

Obsahem bakalářské práce bylo představit Pěvecko-hudební spolek Žerotín v historickém kontextu existence spolkového hnutí v českých zemích se zaměřením na činnost spolku v okupačních letech 1939–1945, a to zejména na výběr nejvýznamnějších koncertů jednotlivých sezón včetně repertoáru, dále pak na tzv. spolkovou činnost a provozování Hudební školy Žerotína.

V úvodní části práce je zmapována historie vzniku spolků, založení Pěvecko-hudebního spolku Žerotín a jeho činnost do roku 1938. Činnosti Pěvecko-hudebního spolku Žerotín v letech 1939-1945 je věnována nejobsáhlejší, čtvrtá kapitola bakalářské práce. Pátá kapitola pojednává o existenci a činnosti Hudební školy Žerotína. Součástí práce je také část o stavu bádání, seznam pramenů a literatury a řada příloh.

Žerotínu byla vlastní především umělecká činnost, a to v oblasti pěvecké sborové interpretace, s důrazem na propagaci české hudby. Přesto však spolek přijal postupně za vlastní i důležitou funkci organizátorskou, čímž významně přispíval k rozvoji českého kulturního života v Olomouci a sehrál tím významnou roli mluvčího českého národa.

SUMMARY

This thesis introduces the Žerotín Music Society in the historical context of forming societies and associations in the Czech lands, focusing on its activities in the occupation period 1939-1945, mainly on the selection of the most important concerts of each concert season, including its repertoire, and also the running of the Music School Žerotína.

The introductory chapter includes history of formation of societies, establishment of the Žerotín Music Society and its activities until 1938. Activities of the Žerotín Music Society in 1939-1945 are described in the fourth chapter of this thesis. The fifth chapter deals with the existence and activities of the Music School Žerotína.

This thesis also includes Research part, a List of Sources and Literature and several Annexes.

Žerotín Music Society was focused especially on artistic activity in choir interpretations, emphasizing the promotion of Czech music. Nevertheless, the Society gradually accepted an important position of organizer too, and thus contributed significantly to the development of the Czech cultural life in Olomouc and acquired a very important role of spokesman of the Czech nation.

ZUSAMMENFASUNG

Diese Bachelorarbeit beschäftigt sich mit dem Gesang- und Musikverein Žerotín in dem historischen Kontext des Vereinslebens in den böhmischen Ländern, mit Bezug auf die Aktivitäten des Vereins in den Okkupationsjahren 1939–1945. Es handelt sich v. a. um die Präsentation der bedeutendsten Konzerte und des Repertoires in den einzelnen Saisons, um die weiteren Tätigkeiten im Rahmen des Vereins und um den Betrieb der Musikschule Žerotín.

In der Einführung des Textes wird die Gründung und die Geschichte des Gesang- und Musikvereins Žerotín und seine Aktivitäten bis zum Jahr 1938 veranschaulicht. Das vierte und gleichzeitig umfangreichste Kapitel behandelt die Tätigkeiten des Vereines in den Jahren 1939–1945. Das fünfte Kapitel wird der Gründung und dem Wirken der Musikschule Žerotín gewidmet. Die Bachelorarbeit beinhaltet auch einen Teil mit dem zukünftigen Forschungsstand, mit dem Quellen- und Literaturverzeichnis und mit den zahlreichen Anlagen.

Der Verein Žerotín beschäftigte sich v. a. mit den künstlerischen Aktivitäten, und zwar im Bereich der Gesang- und Chorinterpretation, und mit der Propagation der tschechischen Musik. Allmählich hat der Verein auch die organisatorische Funktion übernommen, die Entwicklung des tschechischen Kulturlebens in Olmütz beeinflusst und sich als Wortführer des tschechischen Nation etabliert.

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Sezóna 1939/1940.....	21
Tabulka č. 2: Sezóna 1940/1941.....	26
Tabulka č. 3: Sezóna 1941/1942.....	28
Tabulka č. 4: Sezóna 1942/1943.....	29
Tabulka č. 5: Sezóna 1943/1944.....	31
Tabulka č. 6: Akce Hudební školy Žerotína v letech 1939 - 1945.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Jindřich Geisler – zakladatel Žerotína a jeho předseda do roku 1918, dirigent
- Příloha č. 2: JUDr. Ferdinand Tomek – předseda spolku 1918-1935
- Příloha č. 3: Dopis Antonína Dvořáka, jímž věnoval Žerotínu oratorium *Svatá Ludmila*
- Příloha č. 4: Národní dům na tř. 8. května v Olomouci
- Příloha č. 5: Budova Žerotína (bývalý německý učitelský ústav) na Slovenské ulici v Olomouci
- Příloha č. 6: Pamětní deska z roku 1928 v budově na Slovenské ulici
- Příloha č. 7: Antonín Petzold – první ředitel Hudební školy Žerotína 1888-1921
- Příloha č. 8: Gustav Pivoňka – druhý ředitel Hudební školy Žerotína 1921-1945
- Příloha č. 9: Mužský a ženský sbor na jubilejním koncertě (katedrála sv. Václava) dne 21. listopadu 1930
- Příloha č. 10: Seznam sbormistrů Žerotína 1881-2016
- Příloha č. 11: Jaroslav Talpa – sbormistr Žerotína 1924-1930 a zakladatel Šestnáctky
- Příloha č. 12: Ivo Milič-Pecháček – sbormistr a dirigent Žerotína 1930-1940
- Příloha č. 13: Inocenc Krampla – sbormistr a dirigent Žerotína 1941-1943
- Příloha č. 14: Dalibor Doubek – sbormistr a dirigent Žerotína 1944-1945
- Příloha č. 15: Evžen Kutal – sbormistr a dirigent Žerotína 1945-1955
- Příloha č. 16: Program koncertu Žerotína dne 24. května 1943
- Příloha č. 17: Program Hudebního pondělku 31. ledna 1944
- Příloha č. 18: Dvě vzpomínky na závěr

Příloha č. 1

PRELÁT MSGR. JINDŘICH GEISLER,
*zakladatel,
první předseda a čestný člen Žerotína
r. 1880 – 1905.*

Příloha č. 2

JUDR. FERDINAND TOMEK,
*advokát,
čestný člen a předseda Žerotína od roku 1920.*

Dvůrka 18¹⁷/₁₁ 86.

Milý příteli

Ještě vám za Vás
 lastovaný list i za
 blahopřání prvního
 příchodu k vám
 ve Muzici

Je vám již se z toho všeho
 domněna těšit a když
 svůj kůl s veselím
 a napínáním sledujete
 mimo to vše mě Vy
 i Vaš spolek Žerotínů
 kůlů důkazů upřímné
 lásky a náctovosti
 Dali, je mi rovno
 jak bys vám za

DOPIS MISTRA ANT. DVOŘÁKA,
 jímž věnoval Žerotínu své veledílo „Sv. Ludmilu“.

Právně by se
 dávalo adomne
 a přeje Vám i
 Vašemu Žerotínu
 mnoho a mnoho zdaru!
 Vám
 zrovna obdáv
 Antonín Dvořák

Dokončení dopisu mistra Ant. Dvořáka.

Do vědomí se pro.
 ukázat, proč myslím
 že dobře učiním / a
 Vy je to od me ne
 důležitý mi obvolastní
 nikdy za Vaše skutečné
 unolebiti vykovy
 jistým přínosem zastupujete
 když na celo se
 rozsáhlé práce tvoy
 „Grafie Ludmily“
 k tomu napisať
 Knižní a převede
 žitosti + Žerotínů
 i Olomouci
 věnuje Ant. Dvořák

Pokračování dopisu mistra Ant. Dvořáka.

Příloha č. 4

Národní dům na tř. 8. května v Olomouci

Příloha č. 5

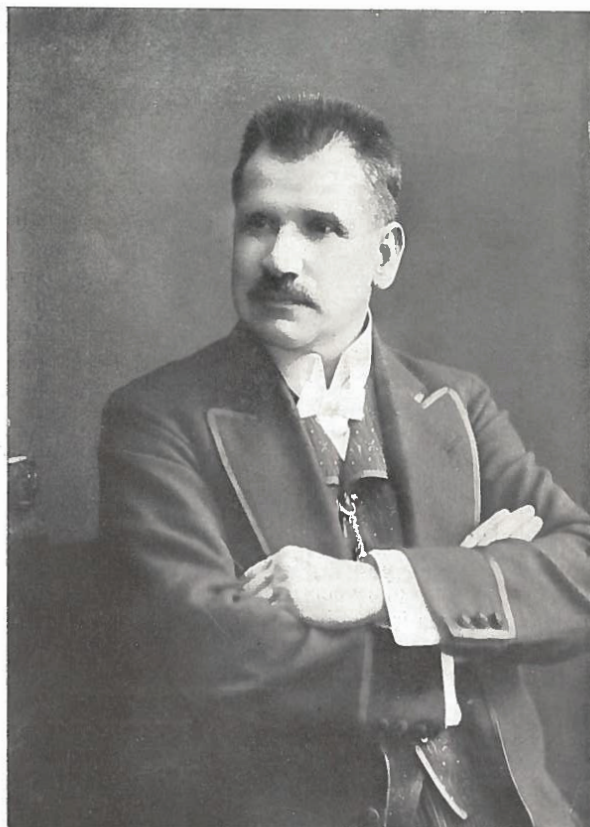
Budova Žerotína (bývalý německý učitelský ústav) na Slovenské ulici v Olomouci

Příloha č. 6

Pamětní deska z roku 1928 v budově na Slovenské ulici

Příloha č. 7

ANTONÍN PETZOLD,
*dómský kapelník, čestný člen a sbormistr Žerotína
r. 1893 – 1910 a v r. 1918. † r. 1931.*

Příloha č. 8

GUSTAV PIVOŇKA,
ředitel hudební školy Žerotína, působí na ústavu od r. 1919.

MUŽSKÝ SBOR NA JUBILEJNÍM KONCERTĚ (SV. VÁCLAV) DNE 21. LISTOPADU 1930

ŽENSKÝ SBOR NA JUBILEJNÍM KONCERTĚ (SV. VÁCLAV) DNE 21. LISTOPADU 1930

Sbormistři Žerotína v letech 1881 – 1945

Karel Strnad (1881)

Viktor Navrátil (1881-1884, 1889)

František Martínek (1885-1888, 1891-1892)

Jindřich Geisler (1890-1891)

Antonín Petzold (1893-1910, 1918)

Hubert Doležil (1909)

Rudolf Pavlata (1911-1917)

Emil Jiřík (1913-1915)

Jaroslav Wilkonski (1918-1920)

Josef Malý (1920)

JUDr. Jaroslav Fialka (1921-1926)

Karel Nedbal (1922-1924)

Jaroslav Talpa (1924 – 1930)

Ivo Milič-Pecháček (1927-1940)

Inocenc Krampla (1941-1943)

Dalibor Doubek (1944-1945)

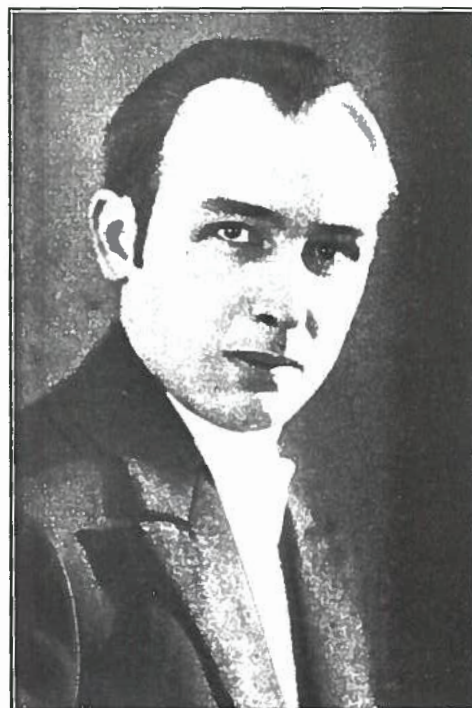
Evžen Kutal (1945-1955)

Příloha č. 11

JAROSLAV TALPA
*sbormistr Žerotína 1924-1930
a zakladatel Šestnáctky*

Příloha č. 12

IVO MILIČ-PECHÁČEK
sbormistr a dirigent Žerotína 1930-1940

Příloha č. 13

INOCENC KRAMPLA
*sbormistr a dirigent Žerotína
1941-1943*

Příloha č. 14

DALIBOR DOUBEK
sbormistr a dirigent Žerotína 1944-1945

Příloha č. 15

EVŽEN KUTAL
sbormistr a dirigent Žerotína 1945-1955

Koncert 228.

Výkon 441.

Pondělí 24. května 1943
o 20. hod.

Dvorana Měst. reduty
v Olomouci

SYMFONICKÝ

KONCERT
PĚVECKO-HUDEBNÍHO SPOLKU „ŽEROTÍN“ V OLMOUCI
KONCERT

I.

R. Wagner: Siegfriedova Idylla
J. B. Foerster: Pátá symfonie

II.

A. Dvořák: Koncert pro violoncello
s velkým orchestrem

Účinkují:

MILOŠ SÁDLO,

virtuos na violoncello, v Dvořákově violoncellovém koncertě,

FILHARMONIE ŽEROTÍNA,

doplňená členy českého divadelního orchestru

Řídí:

prof. INNOCENC KRAMPLA

Po zahájení programu nebude do sálu nikdo vpuštěn!

Členské kupony „C“ platí jen v předprodeji vstupenek u knihkupce A. Tomka, Ostružnická 14,
telefon 407 — Ceny míst od K 6,- do K 35,-

PRVNÍ
**HUDEBNÍ
PONDĚLEK**
OLOMOUCKÉHO ŽEROTÍNA

dne 31. ledna 1944 o 20. hod.
v Dvořákově sále spolkové budovy

Program ze skladeb Dra h. c. Josefa Suka:

Skladby pro klavír, pěvecký sbor ženský, mužský,
smíšený a prolog k pohádce „Radúz a Mahulena“.

Účinkují: Julie Charvátová, členka olom. činohry j. h. recitace,
prof. D. Doubek klavír, prof. A. Orság housle, pěvecké
sbory „Žerotína“ řídí sbormistr D. Doubek, klavírní
doprovody profesorky V. Beranová a O. Blatáková.

CENY MÍST: sedadlo po 10 a 15 K mimo dávku. - Členské kupony neplatí.
PŘEDPRODEJ VSTUPENEK u knihkupce A. Tomka, Ostružnická 14.

Tamtéž se přijímá ZÁZNAM NA STÁLÁ MÍSTA.

Po zahájení programu nebude nikdo do sálu vpuštěn.

DVĚ VZPOMÍNKY NA ZÁVĚR

Dne 11. prosince 1945 vzpomněli členové Žerotína na pietním večeru 10. výročí úmrtí svého předsedy JUDr. Ferdinanda Tomka. Večer se konal v Dvořákově sále a jeho program byl následující:

J. B. Foerster: *Z osudu rukou* (mužský sbor).

Předseda Žerotína, vládní rada Matyáš, při svém proslovu vyzdvihl významnou Tomkovu úlohu.

A. Dvořák: *Adagio z houslového koncertu a- moll* (housle Evžen Kutal, klavír V. Beranová)

S. Čech: *Mrtvým vlastencům* (báseň recitovala sestra Rachůnková)

A. Dvořák: Z biblických písní (píseň *Oblak a mrákota* zazpíval bratr František Běhal)

B. Smetana: *Západ slunce* (zazpíval ženský sbor Žerotín)

L. Janáček: *Suita pro smyčce (Moderato, Adagio, Andante* - zahrál smyčcový orchestr Žerotína za řízení Evžena Kutala).

Večer měl pěknou návštěvu a Žerotín ukázal, že si dovede vážit práce těch, kteří se zasloužili o jeho rozkvět a věnovali mu značnou část svého života.

Dne 16. prosince 1945 účinkoval Žerotín na smuteční tryzně ve dvoraně městského divadla, na které byla uctěna památka těch, kteří za okupace položili své životy. Přítomen byl rovněž předseda národního shromáždění a účastník zahraničního odboje Josef David. Olomoucké občanstvo svou velkou účastí na této pamětní vzpomínkové tryzně dalo najevo svou lásku a poděkování těm, kteří se zasloužili o vlast.

Svou spoluúčastí na této akci Žerotín ukázal, že vždy obětavě vystoupí a vystoupení bylo veřejností vděčně přijato. Kromě projevu předsedy Národního shromáždění vystoupil také mužský a smíšený sbor Žerotína a orchestr, byly provedeny tyto skladby:

J. B. Foerster: *Z osudu rukou* (mužský sbor)

O. Zich: *Modlitba na Řípu* (smíšený sbor)

L. Janáček: *Suita pro smyčcové nástroje* (orchestr Žerotína).